

OBSERVATIONES

CIRCA

MORBOS

MYLIERYM.

OBSERVATIONS

C R C A

MORRIS

MILLER W.

OBSERVATIONES

Circa

MORBOS MVLIERVVM

Conscriptæ & in lucem datæ

A

IOANNE BAPTISTA

G O S S I A K

Philosophiæ, & Medicinæ

Doctore

CARNIOLO
RV DOLPHSBERTENSE

PATAVII, MDCLXII.

Ex Typographia Cribelliana.
Superiorum Facultate.

*Ex lib. Joann. Synalij
Lauris 683.*

OBSERVATIONS

CHINA

NOTES ON THE

PLANT LIFE

OF THE

PLANT LIFE

23743

PLANT LIFE

PLANT LIFE

PLANT LIFE

JP 1960/114

PLANT LIFE

PLANT LIFE

PLANT LIFE

Reuerendis.& Amplis. D D.
IOANNI ANDREÆ

A

S T E M B E R G

S. C. M. Confiliario Inferioris

C A R N I O L I Æ

ARCHIDIACONO

PROTONOTARIO

Apostol. ac colleg. Ecclesiæ

Rudolphbertensis

P R Æ P O S I T O M E R I T I S S .

D.D. & Patrono gratiosiss.

Nec non

Admodum Reuerendis Præ-

nobilibus,& Doctissimis

D.D. CANONICIS

salutem, & felicitatem.

tem.

NON mirare Illustrissi-
me, & Reuerendissi-

a 3 me

me D. D. PRÆPOSITE,
quod TIBI, TVISQVE
libellum meum, iam toti Se-
renissimo CARNIOLIÆ
Ducatus dedicatum, dedi-
sem; licet enim & TV tan-
quam precipuum, & summis
officijs eiusdem Serenissimi
Ducatus MEMBRVM di-
gnissimum fueris compre-
hensus, attamen TVA sin-
gularis in me, meosque bene-
volentia, & mea in TE de-
bita observantia voluit, ut
TIBI eundem expresso cala-
mo consignarem. Suscipe
igitur, & parvulum opu-
sculum meum MAXIMA
TVi (quâ apud omnes pol-
les) auctoritate tueare.

VOS-

VOSQVE Admodum
Reuerendi, Pranobiles &
Doctissimi D.D. CANO-
NICI a quo animo su-
scipite. TVQVE im-
primis. Spectabilis, &
summà reuerentia VIR
dignissime MATTIA
CASTELLEZ folia
hec non dedignare; Et si
impar beneficiorum in me
collatorum sit ista retri-
butio animum TVI eter-
nùm obseruandissimum am-
plexere. Valete VIRI
MAXIMI, & cum
Illustrissimo, & Reueren-
dissimo PRÆPOSITO
VESTRO Vrbi, Rudol-
phsbertensi, Patria mea

di.

dilectissima nunquam defi-
cire.

Patauſ die 11. Iunij 1662.

Illuſtriſſimæ, & Reuerendiſſ.
Dominationis Veſtrę

Obſeruandiſſ. Seruus

Ioannes Bapt. Goffiak
Phil. & Med. Doct.

AD LECTOREM

Beneuole Lector conscripsi
præcæteris ea, quæ obser-
uari circa morbos mulierum ut
de vna, eademque tractarem
materia, singulari enim mor-
borum serie se impeti infelix
mulier indies illachrymatur.
Hæc itaque boni consule per-
pauca licet, & imperfecta,
tempus enim excollere & per-
polire non sinebat vale, & faue.

Aliud ad Lectorem.

Non tibi propono Lector dignis-
sima lectu,
Ætas non potuit talia ferre
mibi.
Est tibi conatus fortasse labor.
que placebit,
Tentavi inuenis, quod renue-
re senes.

710
ILLVSTRI, ET EXCELL.

VIRO

IOANNI BAPT.
GOSSIAK

Philosopho, & Medico.

Quam bona decerpis mala
dum muliebria scribis,
Magne Vir, & magnis con-
numerande Viris.

Ingenium subtile tibi, mens al-
ta repandis.

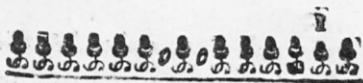
Intima naturæ, fœmineum-
que genus.

O mulier latare malis obnoxia
tantis,

Iam non omne malum cre-
scet in omne malum.

Cecinit

E. M. P. & M. D.

PROEMIUM.

Irandum Na-
turę opus mu-
lierem, gene-
rationis passi-
uū Exordiū;

Luminare minus humani
Microcosmi : formositate
vultus , ac totius corporis
venustate verum humanę
speciei Prototypon ! Ete-
nim eousque in admira-
tionem sui Sapientum at-
traxit animos , ut vnus ex
cæteris Aristoteles sum-
ma fortassis inter subluna-
ria pulchritudine motus

A

quin-

quinto de Gen. animal. Mon-
strum , continuò vocita-
 uerit ; Naturam enim in
 efformatione eius , vel sue
 imbecilitatis fuisse im-
 memorem , vel supra vi-
 res operatam credidit .
 Portentum equidem suis
 foemina viribus . Quid
 enim tentauit vnquam ,
 quod non in opus rede-
 git ? quos labores subiuit,
 & non sustinuit ? Quip-
 pe tot , tantisque mune-
 re generationis defatiga-
 tur laboribus , vt sensus
 expertem , & inde *Muti-*
latum animal *Secundò de*
gen. Animal. cap. 30. Idem
Philosophus pronuncia-
 uerit :

uerit: Immò præter in³ex-
plicabilem partus difficul-
tatem, & morbos, ac
symptomata vtrique sex-
ui communia, permultis
etiam alijs, sibi que pro-
prijs quotidie miserrimè
configitur: de quibus pau-
ca, vt ingeniolum meum,
& observatio assidua oc-
casione practicandi in Pa-
tauina Vibe dictauit, pro-
ponam.

DE PASSIONIBVS
Matricis.

MEMBRA propagationi
dicata Sapida Natura
in foemellis, eadem esse voluit,
ac in masculis; situ fermè eo-
dem

dem inter stercus nempe, & urinam, forma verumtamen varia, ac conuersa, vt locus corresponderet locato, vt ex Asplexia, Anathomica mihi licuit comperire.

Hæc autem membra Anatomici omnes in quatuor præcipuas partes distinxere, In pudenda nempe. Cervicem vteri, ipsumque vterum, ac testes suis cum vasis spermaticis.

Pudendum, siue muliebris vteri collum vndequaque munitur. Primò rimis. Secundò labijs. Tertio Alis. Quarto clitoride. Quintò foramine vesicæ. Sextò carunculis mirti-formibus. Septimò Hymene. qui rarò admodum inuenitur.

Vterus in duas Segregatur
par.

5

partes principales; In pudendum nempe, seu cervicem vteri, & ipsum vterum.

Testes fabrefacti sunt intra corpus foemellarum, & supra matricis convexum collocati, vnus à dextris, alter vero à sinistris, minores nihilominus, frigidioresque testibus masculorum, quibus inseruntur spermatica vasa, quorum vnum trahit ortum suum à vena Hili prope renem dextrum, & terminat ad testiculum sinistrum. Alterum vero principium ducit ab emulgente vena prope sinistrum renem, infigiturque postea in dextrum.

Cervix siue pudendum vteri, sicuti munitur ab allatis, ita oppugnatur à consequentibus: Tetigine nempe. Cauda. Angustia. Pustulis. Condylomatibus,

A 3

tibus, hemorrhoidibus, & viceribus omnibus.

Vterus oppugnatur. Intemperiebus. Inflammationibus. Sciorrho. Hydrope. Procidentia. Vulneribus, & Viceribus, præter symptomata, quæ vel sunt omnibus mulieribus communia, vel minimè coniugatis, vel coniugatis magis propria.

Symptomata cõmunia sunt imbecillitas vteri. Dolor. Mensium suppressio. Stillicidium. Fluxus nimius. Difficultas. Decoloratio. Inordinatus fluxus. Fluor muliebris. Gonorrhea, vtraque.

Symptomata mulierũ extra coniugiũ sunt Virgineus morbus. Suffocatio vteri. Furor vterinus, & melancholia mulierũ.

Symptomata propria coniugatis

iugatis. occurrenceia respiciunt conceptionem, grauiditatem, & partum.

Symptomata circa conceptionem contingentia sunt. Sterilitas, & Mola matricis.

Symptomata circa gestationem vteri in triplici sunt discrimine, alia eueniunt in primis mensibus, vt Spasmus furum. Sciaticus dolor. Cibi fastidium. Pica. Nausea, & Vomitus. Tormina, & dolores venteris. Alui fluxus. Dolor dentium. Capitis dolor, ac Vertigo.

Alia succedunt in medijs gestationis mensibus, vt Tussis. Palpitatio cordis. & Lypotimia. Lumborum dolor. Nec non coxendicum. Hemorrhagia vteri. Narium & Hemorrhoidum.

Alia in vltimis mensibus contingunt, & Primo quidem urinae suppressio. Secundo alui durities. Tertio tumor, & inflatio venarum; vel in cruribus; vel in coxis. Quarto cutis abdominis fissurae. Quinto aquae effusio contentae inter membranas foetum inuestientes.

Symptomata circa partum: Primum est intempestiuus sanguinis ante partum fluxus. Secundum abortus. Tertium partus non naturaliter procedens. Quartum aquarum tarditas. Quintum aquarum nimis citus prolapsus. Sextum dolores colici. Septimum virium imbecillitas ex partu. Octauum secundinarum, siue lochiorum tarditas. Nonum dolores post partum. Decimum

9.
mum nimius sanguinis fluxus à partu . Vndecimum purgatio imminuta . Duodecimum Febris .

Hæ sunt angustiae in dies diuexantes infœlices mulieres , quibus vt auxilium præstem aliqua quæ mihi se se obtulerunt tabulis sequentibus ad memoriam depingo .

OBSERVATIONES

Circa Morbos Mulierum.

De Hyſterica paſſione.

1661. Menſe Aprilis.

*Œſervauit præ-
ſtantiffimam
Puellã tem-
peramētical.*

*et) humidi à ſemine an-
norum 20. per vices bis
ſymptomatibus, non in
ſyndrome collectis, ſol-
lita-*

licitatam : primò spontanea totius corporis lassitudine , imbecillitate crurum , pallore faciei , tristisque aspectu , nausea cum ventris rugitu , & murmure ; mox quandoquè levis animi defectione , pulsus paululum immutatione , frigiditate extremarum partium , mœrore , & timore cum quadam gula suffocatione , ac respirationis interceptione ; quandoque etiam furore cum garru-

12 *Observationes*
litate, iracundia corripie-
batur; mox cum deffipien-
tia, ac ferè attonita si-
ne sensu, imminuta re-
spiratione mortuæ non
dissimilis iacebat.

Ex his depræhendit Vir præ-
clarus Proffessor in Praxi Ex-
cellentissimus Virginem hanc
Non ab Epilepsia detineri,
quia in ista motus conuulsiui
sunt vniuersaliores; nulla post
paroxysmum memoria illo-
rum, quæ circa ipsos accide-
re, pulsus est maior, quam
antea, spuma circa os flu-
at. Nec ab Appoplexia,
quia in ista accessio est subita-
nea, stertor in respirando sin-
gula-

Circa Morbos Mul. 13

gulariter affligit, & si pungantur, minimè sentiunt. Neque præterea à syncope simpliciter, quia in ista pulsus ad sensum cessat, sudores frigidi fluunt, & cito euanescent. Verum ab hysterica passione quia sensim, & sensim præcedente lassitudine prosternebatur, non conuellebatur vniuersaliter, per horas, & diem suffocata iacebat, foetidis naribus admotis reducebatur. Verùm enim vero cum hysterica passio sit virium omnium lapsus ob carentiam afluxus spirituum vitalium; demonstrabat Vir Excellentissimus in præsentī non fuisse denegatum spiritum vitalem ob defectum materiæ; quia patiens erat sanguinea. Nec ob debilitatem caloris; quia viribus

14 *Observationes*

bus constabat. Neque ob evacuationem ; quia nulla præcessit. Minus ab ingenti calore, aut dolore, quia nulla inflammatio, nullaquè febris adfuit, siquè à recensitis causis processisset, syncopes fuisset simpliciter ; Verum ob suffocationem spiritus, calorisque vitalis, à vaporibus veneficis, peculiari frigiditate donatis ab utero eleuatis, non solum ob menstrua suppressa, verum etiam ob seminis putrescentis retentionem.

Et quidem ob menstrua, quia in præsentī per tres menses fuere suppressa, inde corrupta, eaque antea heterogenea, & melancholica ab obstetrice conspecta ; Et etiam femine ; quia symptomata altius inscuebant, *corruptio enim*

Circa Morbos Mul. 15
enim optimi pessima ex Philo-
sopho, atque declinante paro-
xyfmo humor femini similis
è locis muliebribus effluxit.

Circa hæc vir celeberribus
me notare voluit, quod iste
vapor malignus è sem. sang.
menstruo in testibus, vel tu-
ba hærentibus sæpissimè oria-
tur, & quod tuba, & testes,
cum hi sint penduli, illa levis,
& flatu tensibilis sæpè sursum
ascendant, & pro vtero ascen-
dente habeantur; qui tamen
firmiter est ligatus, quod &
Riolanus observauit, cum di-
cit: *quod corpus sæpissime*
ascendens malè pro vtero ha-
beatur. Verum dato, quod
vterus sursum eleuari, atque
superiùs hære non possit; il-
lum tamen moueri motu con-
uulsio, atque hinc inde irri-
tatum.

16 *Observationes*

tatum agitari, non est, quod prohibet, cum sensibilis valde, & nervosæ sit substantiæ, quod & ego cum Excellentiss. VIRO OCTAVIO BERSELLI Eximio Philosopho, & Medico Patauij priuatim Præceptore meo laudatissimo in quadam hysterica puella deprehendi.

Indicationes fuere bipartitæ: aliæ enim in paroxysmo; aliæ extra accessionem locum obtinuerunt; vnde & curatio fuit bipartita.

In paroxysmo fuerunt indicationes depromptæ à causâ immediata: quæ fuerunt excitandi, reuellendi, & discutiendi per interna & externa.

Extra vero paroxysmum fuerunt euacuandi, mensescien-

Circa Morbos Mul. 17.

ciendi , vterum roborandi & utique per interna, & externa: Quos scopos sperabat attingere , quum duobus ab hinc annis ægra laborare cœperat, raro affligebatur, iuuenis erat, & robusta patiens, nec puerpera à laborioso partu, nec prægnans erat, neque respiratio multum ledebat, & spontaneo sternutamento quâdoquè excitabatur; quod bonum esse cum *Hipp. profitebatur; qui inquit v. Aphor. 35. mulieri, quæ à matrice molestat, aut difficulter generanti sternutatio superveniens bonum.*

Curatio tribus perficiebatur: Chirurgia, Pharmacia, & Diætâ.

Tempore paroxysmi ex chirurgia erant in usu ad excitandum

18 *Observationes*

dum ligaturæ , ac frictiones dolorificæ, pillorum in pudendis velicationes. Ex Pharmacia suffumigia *ex corio anguille* , *assa fetida* , & expertum fuit aliquando *sulphur* ad nares *accensum* .

Ad reuellendum erant ulterius accommodatæ ligaturæ , & frictiones infernis partibus , cucurbitulæ primò non scarificatæ cum multa flamma , & primo suris , & fœmoribus , mox inguinibus , appositæ ; quibus parùm proficientibus scarificatæ fuerunt applicatæ ; Nec his iuuantibus ad sectionem venæ pedis fuit deueniendum ; *iubente Avicenna in fine cap. de cur. suffocationis uteri* . Non enim adeo debilis erat patiens , & sanguis in motu , à circumferentia scilicet

Circa Morbos Mul. 19

cet ad centrum peccare conspiciebatur.

Ex pharmacacia clysteres carminatiui, suaueolentia pudendis intrusa fuere, vt *zibetum*, & *oleum nucis muscatae*.

Ad discutiendum, & quidem internè fuit præscriptum *oleum succini albi cum castoreo pulu.* mox *theriaca: oximelle scyllitico cum castorei portiuncula*, os fuit illitum.

Externe inungebantur nares, *oleo maioranae*; Umbilicus fouebatur *emplastro sclareae in butyro cocta*, addito, *gumi tacamachæ*.

Extra Paroxysmum in vsum venerant medicamenta ex iisdem fontibus, & quidem ex Chyrurgia lenita prius aluo, *manna mel ros. sol.* fuit instituta sanguinis missio ex vena
sa-

20 *Observationes*

saphena pedis dexteri quantitate proportionata ad prægressas euacuationes.

Ex Pharmac. humores parati decocto *cichorei*, *melissæ*, *arthemisiæ*, *beton. capit. ven. fœniculi*, cum syr. de *cichoreo*, *borag. artemis.*, educti fuerunt infuso *rhabarb.*, *agar*, *senæ* addita *manna*.

Prætherea *aqua testuciana* de more cum suo vehiculo syr. *scilicet rosar. sol.* quandoque *manna* per quinque dies fumebatur.

Denique ad menses cientes post duos dies medicamenta calybeata & deobstruentia fuerunt exhibita; Et maxime in vsum prodiiit *pulvis radicis gentianæ, salicis, artemis. in decocto sabin. rubiatinctorum, & calaminthæ;*
prius

'Circa Morbos Mul. 21

prius tamen deuorata pillula *ex aloë lota cum succo sabinae efformata*, ad scrupulum vnum.

His præmissis fuit sensibilibiter, & insensibiliter vterus euacuatus. Et quidem internè malignitatem oppugnantia, roborantia, & calefacientia fuere administrata. Igitur fuit præscriptum decoctū *ligni Indici cum saßafras portiuncula* per 30. dies de more exhibendum excitando sudorem. Externè per appropriata, vt *castoreo*, & fomentis *ex absynthio, sagapeno, ruta, & lupinis, agno casto, lactuca, calamintha, & periclymenē*. Materia tandem seminalis in vtero retenta, atque corrupta eduçta fuit per clysteres, ac peisos vterinos. Semen im-

mi-

22 Observationes

minuebatur primo triphera
 magnâ sine opio ad drachmam
 unam; mox pillulis de casto-
 reo, demum sem. agn. casti,
 canabis, pœonia nigrae pulue-
 rizatae in decoctione radicis
 graminis.

His omnibus compar fuit
 victus ratio; semen generan-
 tia, & fouentia vituperaban-
 tur; & ad exsiccandum in
 usu fuerunt carnes assæ ani-
 malium exercitatorum, lac se-
 minum canabis & nucleorum
 persicorum cum corporis exer-
 citatione imperabatur. Tan-
 dem statutum fuit pro præ-
 stantissimo subleuamine misel-
 læ huic honestæ ex Virginita-
 tis disciplina in matrimōnij li-
 bertatem esse festinandum.

DE FLVORE MVLIBRI.

1661. Mense Maij.

Observaui mulierem
27. annorū temp.
præhumidi iam pridem
fœmellam parturientem,
quæ quatuor ab hinc an-
nis per pudenda continuo
repurgari referebat quan-
dam materiam albican-
tem sine acrimoniæ, ac ca-
loris sensu excretam, ne-
que nimis albam, nec cras-
sam

*sam, neque longioribus
intervallis; sed quasi con-
tinuò in copia fluentem.*

Accersitus Vir in Arte exi-
mius illicò decrevit hanc mu-
lierem fluore muliebri tentari;
Non autem gonorrhea; quia
materia fluens fuisset in mino-
ri quantitate, & continuò sca-
tens. Nec à menstruis deco-
loratis; quia rubrum colorem
in se exhibuisset, & seuasset
suam periodum; Nec pus ex
vulneribus vteri exiuit, quia
materia crassa cruoreuè perfu-
sa fuisset, & cum dolore excre-
ta: Omnium minimè præ-
ferrebat viridem, ac flau-
scentem colorem, nec cum
pruritu exhibat, quia fuisset ga-
lica gonorrhea; a qua iure iu-
gando

rando affirmabat mulieres ferè omnes, & præsertim iuniores virò iunctas *de scortis enim quæ angue, & peste peiora loqui est indignum*) hac nostra tempestate vndequaque per Italiam, ac forsan Germaniam infectas depræhendi. Tanta enim Veneris libido, & vitij licentia iuuenum quasi omnium mentes peruertit, & in profundum malignitatis sæpè cum vitæ dispendio demergit; quam per annos, & annos latitantem tandem suis coniugibus infœlicissimè communicant. Hinc honestissimæ mulieres miserrimam vitam degunt in odium virorum; ex hac enim vberissima pandora morbi ferè omnes, vel generantur, vel fouentur cum in excogitabili nexu, ita vt

26 *Observationes*

subuertant , & patientes in
referendo , & Medicos in
cognoscendo causas : Alios
enim trahit ad sacram an-
choram occultarum qualita-
tum in ludibrium Philoso-
phiæ : quæ arcana naturæ
exprimere cupit ; Alios ad
hypochondriacas passiones in
contemptū Medicæ Faculta-
tis, Doni Dei ; Alios ad dæ-
moniacas infestationes , &
ad sagarum incantationes in
fomentum superstitionis. His
nugis delusi patientes sibimet-
ipsi mortem inuitant ; & ijs-
dem tenebris Medici obcæca-
ti miseros , vel continuò tor-
queri sinunt , vel ante tempus
vitam cum morte commurare.

Itaque fluore muliebri Pa-
tiens tentabatur , quia super-
fluitates quædam phlegmati-
cæ

cæ immoderatè exercebantur, non aliunde ortæ, quam ob defectum natiui caloris naturalium, & vteri partium; qui defecerat; non ob extinctionem, quia vix aliqua signa coctionis apparuissent. Verum ob suffocationem à colluie excrementitiorum humorum in venoso genere, viisque inanibus, & occultis, qui à cibis mali succi, & sine ordine sumptis orti calorem natiuum obruendo, cruditates augendo; inde iterum debilitando concoctionem, vel imminuere, vel impediuerunt: Inde ad venas vteri, vel sponte à natura detrusi, vel etiam cathartæcis (quibus nonnumquam patiens utebatur) prouocati in copia deuehebantur.

Et quidem à toto , quia in toto corpore signa caco-
chymiaë apparuere , & fluxus
fuit copiosior : Et etiam ab
utero per consensum affecto,
& continuo fluentium mado-
re refrigerato .

Addo, quod , & pathema-
ta animi concurrerint , sæpe
enim lugebat , tristis , & me-
lancholica degebat : quibus,
quantum calor viscerum prin-
cipalium , & etiam uteri dis-
sipetur , abundè Scriptorum
omnium paginae testantur .

Susplicabatur hìc Vir Exi-
mius errorem forsan factum
ab obstetrice , & uterum , vel
vasa eius quodammodo labe-
factata . Cum à primo puer-
perio nunquam concepisset ,
& breui post partum interual-
lo fluxus incœpisset .

A flu-

A fluxu indicabantur reuellentia; ab intemperie frigida vteri, & aliarum partium alterantia, roborantia. Primæ indicationi satisfiebat materiam fluentem toto genere præternaturam redundantem in corpore reuellendo ad alias partes per alium scilicet urinam, & sudorem; Secundæ vterum, aliasque partes mandantes alterando, & roborando siccantibus, & modicè calefacientibus.

Curatio fuit festinanda, cum ob immoderatum fluxum plerumque steriles redantur foeminae, nisi per vasa ceruicis vteri materia euacuetur, quod grauidis quandoque solet contingere: Vel in atrophiam, tabem, melancholiam, hydropem, vteri

30 *Observationes*

prolapsum, animi deliquia,
ac convulsiones labantur.

In Chirurgia ferè nihil fuit,
quod proficeret, fugiebat
enim in primis Venæ Sectio-
nem monitu Auicennæ *in pri-
mam sen quarti Can. Cap. de
Phlebotomia* habentis: quod
*summopere sit cauendum à dua-
bus rebus ex phlebotomia, sci-
licet humorum calidorum ebulli-
tione, & frigidorum incrudita-
tione.* Quare sanguinem in
hac patiente inquinatum ob
incoctiones, & cruditates re-
frigeratione indigere non exi-
stimauit. Duo solum fonticu-
li parabantur: vnus in crure; al-
ter in brachio; hæc enim duo
reuulsoria erant emissaria: per
quæ superfluitates, quæ con-
tinuò in corpore generaban-
tur, emanarent.

Ex

Circa Morb. Mul. 31

Ex Pharmacia varia educebantur præsidia , & primo Hydrogoga in forma potabili , vt *manna* , & *syr. de polipodio compositus* ; inde ad præparandos humores , ac superfluitates gradum fecit , & febre non existente , *syrupis sine dilutò de mentha* , *capil. ven. de mel. ros.* , *de cichoreo* , *lupul. brag de fum. de Artemis.*

Præparati itaque humores, quod semper per hebdomadam fuit præstitum , expurgati fuere *Infus. Rhabarb. senæ cum unc. iij. syr. de polipodio* , & *manna cum granis magisterij ialappæ* .

Expurgato hac prima vice toto corpore per tres dies quiete interposita , iterum ad præparandos humores transi-

32 *Observationes*

tum fecit, & quidem iisdem
syr. compositis addito *oximel-*
le scyllitico in diluto eorum,
quæ vim habent attenuandi,
incidendi, ac apperendi,
spatio trium dierum; Dein-
de *elaterium ad grana cum pil-*
lulis Alephanginis exhibuit.
Denuo per tres alios dies
sumpsit syrupos cum sua de-
coctione, inde cum *speciebus*
beleoscoph ad drach. ij. detur-
bati fuere humores, ac super-
fluitates.

His peractis duo vicissim
remedia erant in promptu
Diureticum vnum; Diapho-
reticum alterum. Primum
fuit decoctum *radicum fœnicu-*
li. Agrim., petroselini, Aspa-
ragor., Rusci *contemperatum*
seminum frigidorum emulsione,
& guttulis aliquibus olei destil-
latis

Circa Morb. Mul. 33

latianisforum, cui præcedebat
drach. j. *Therebintinae Cipriæ*
lotæ, non coctæ in aqua endi-
uiæ, & graminis in bolos redac-
tæ cum liquiritia pul. ad con-
sistentiam, & aliquibus diebus
loco *Therebintinae* bolos *dia-*
curcumæ, & *dialacæ* admini-
strabat.

Secundum diaphoreticum
nempe fuit hypocausti usus,
quo sollicitatus fuit sudor ex-
hibito decocto *guaiaci*, *chi-*
næ, & modico *sassafras* præ-
missis 2. aut 3. cochlearibus
oximet. scyllitici, cum succo de-
purato *menibæ*, ac *cichorei*;
hæc per aliquot dies cum victu
exsiccante: quibus reliquæ hu-
morum per ambitum corpo-
ris fuere discussæ.

Denique vterus roboratus
fuit, & præcipuè in seflu, &

B 5 potif.

34 *Observationes*

potissimum ex thermalibus aquis nitrosis , & sulphureis naturalibus Apponitanis cum cannula foraminibus peruia , vteri cervici indita , quibus , & sterilitati auxilium præstare confidebat.

His omnibus accessit victus ratio exsiccans cum exercitijs , & motu corporis competenti , & præcipuè somnus supinus vitari debuit , ne humores calore lumborum versus vterum ferri potuerint .

D E F L V X V
Mensurorum.

1661. Mense Martij.

Observavi Nobilem
Puellam anno-
rum circiter quindecim,
procerae staturae, coloris
ad fuscum vergentis,
modicè carnosam, ac
proinde complexionis ca-
lida, & humida, cali-
ditate attamen humidita-

36 Observationes

ti præpollente, cui duobus ab hinc annis nullo ordine, & in copia erumpabant menses; quibus successerat incontinentia, cruditas, fœdus cū subrubedine faciei color, pedum, ac reliqui corporis intumescētia, ac cachexiæ rudimenta pullulabant.

CEleberrimus interim publice Professor accersitus ictu oculi depræhenderat, Virginem hanc mensium profluvio laborare. Sanguis enim menstrualis in copia fluebat.

Et quidem non vitio uteri; quia non apparebant signa
eius

Circa Morbos Mul. 37

eius læsionis , sanguis enim,
nec nigerrimus , nec grumoso-
sus excernebatur . Non utique
à ceruice uteri , quia rubicun-
dior , fluidior , pauciorque
fluxisset . Non ob imbecilli-
tatem hepatis , renumque se-
rum non attrahentium , quia
nec serosus , ac aquosus , &
in copia minori fluxisset , nec
tam facile excretus in gru-
mos conglobatus fuisset ; Ve-
rum ob copiam , quia subru-
bedo quædam in facie , cum
totius corporis inflatione , nec
non venarum excrefcentia co-
piosa apparebat , nec ad ma-
gnum virium lapsum ægra
deducta fuit ; Et etiam ob
prauam eius qualitatem , ob
caliditatem scilicet , & acri-
moniam , quia in excretionem
dolores excitabantur lumbo-
rum,

38 *Observationes*

rum, & pectinis, atque cum quadam mordicatione circa partes muliebres excernebatur. Nam satis calidi temperamenti erat Patiens, & sæpius calidioribus, ficcioribusque cibis potibusque vſa, & sanguis super pannis linteis exſiccatus in vmbra colore quodam citrino apparebat; & non albido, vel ſubalbido, quia ob tenuitatem ſolum sanguis fluxiſſet; quia nec corpus fuit pallidum, emaciatum, nec cum dicto pallore venter inflatus, & tumidi pedes aderant. In hoc fluxu propter tenuitatem nempe, Vir Eximius monitu *Avicennæ* à duplici remediorum genete me cauere iuſſit; ab adſtringentibus, & diureticis; & quidem ab adſtringenti-

Circa Morbos Mul. 39

gentibus, quia sang. tenuis, est aquosus; in quantum ergo in se habet aquositatem, est expurgandus, in quantum vero tenuis, est incrassandus: si igitur sang. aquam habens adstringatur periculum imminet hidropis. A diureticis etiam quia sang. tenuis debet incrassari, diureticis verò adhuc magis attenuatur.

Deiectio hæc menstruorum orta fuit ab Anastomosi venarum uteri, non utique à diapedesi, cum rarissimè accidat. Non à ruptione, cum à maxima plethoria solet contingere. Non à partu laborioso. Nec ab erosione, quum parcè non fluxerit, nec purulentus. Verum à sanguine tum copia, tum qualitate peccante: Copià, quia
huius

huius egregiæ Virginis totius corporis tonus sanguinis erat ferax ; Et etiam qualitate , caliditate nempe , ac aliqua acredine , & etiam aliquali cum consistentia propter feruorem viscerum , ac totius corporis, cuius ratione facta fuit anastomosis , & sang. profluvium erat subortum.

Indicationes deprompsit à morbo, eiusque causis, cohibendi, reuellendi, & interceptiendi, ratione motus immodicæ sanguinis fluxionis. Incrassandi ratione fluxibilitatis, & iecoris, & sanguinis feruorem compescendi; & ratione laxitatis, & aperitionis venarum vteri corroborandi, & constringendi.

Quos scopos facilè assequi speravit, quia morbus non erat diutur-

Circa Morbos Mul. 41

diuturnior, terque, quaterque in anno affligebat; neque patiens erat vetula, non tamen ideo flocci fecit. Immo metu grauiorum malorum potissimum verò imbecillitatis iecoris, ventriculi, & cacochimiæ, ad materiam remediorum properauit.

In Chirurgia imprimis se obtulit venæ sectio, quæ euacuationis gratia in cubito ex iecoraria fuit instituta extrahendo sang. ferè ad libram vnā præmisso tamen leniente ex syr. viol. sol. ad vnc. quatuor, syr. ros. sol. ad vnc. duas. Postmodum ex saluarella durante fluxione vtriusque manus parcè fuit eductus. Vigente adhuc affectu ex usu erant cucurbitulæ non scarificatæ sub mammis iubente

Hipp.

Hipp. in quinta Aph. 50. mul-
lieri si velis menstrua cohibe-
re, cucurbitulam quam maxi-
mam ad mammas appone.
 Mense sequenti reiterandam
 voluit venæ sectionem reuul-
 sionis potius quam euacuatio-
 nis causâ, nec non artuum
 superiorum frictiones impe-
 rabat.

Interim Pharmaceutica vni-
 versalia erant Chologoga,
 melanogogis mixta admini-
 strata, non admodum vali-
 da, & refrigerantibus con-
 temperata.

A totius corporis purga-
 tione optimum fuit deco-
 ctum: *succi depurati cichorei,*
endiuiæ, acetosæ in iure, cui
 præcedebant *boli ex corallo*
rubro pulv. drach. j. terræ si-
gillatæ drach. .s. cum saccha-

ro rosato antiquo reformati ?
His balneum aquæ dulcis
tepidum succedebat , vt tu-
tissimum remedium in quo
sedebat mane , & sero . In-
terim diuretica refrigerantia
ante ingressum balnei erant in
vfu , vt R. seri destillati lib.
iij sem. mell. mund. vnc. ij. F.
Emul. S. A. cum dicto sero .

Quibus præteritis duo in-
terna remedia parabat . Pri-
mum quidem erat *lactis Ca-*
prini, vel potius *ouilli vsus* , vt
caseosi magis summo mane
cum *saccharo* , & *ossa panis* ,
per quindecim dies . Alterum
erat *Saccharum rosatum an-*
tiquum cum lapide hæmati-
te , & *coralis pulu.* vesperi
duabus horis ante cœnam
præscriptum.

Extrinsècus inungebantur
peri-

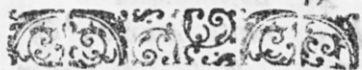
44 *Observationes*

perineum , pubes , & renes
Infrigidante Gal. unguento ros.
Mefues, & unguento Comi-
zissæ.

A quibus omnibus si refræ-
 natus ferè fluxus non fuisset,
 ad usum *Theriace recentis* de-
 uenisset , vt & *Theriace re-*
cent. drach. j. magist. coralo-
rum scrup. s. M. F. boli duo,
 & aurentur exhibendi tempo-
 re somni, Nec non ad pessos
 uterinos , & emplastra ad-
 stringentia.

In Victus ratione refrige-
 rante , humectante , ac incraf-
 fante tempus traducebat.

DE RETENTA
Secundina.

1661. Mense Maij.

Valida, & spectabilis Iuuenis annorum decem & octo, complexionis totius calidæ, & humidæ; Viro iuncta concepit, fœtus præfinito tempore magnus, & perfectus uterum vndequaque distendens prægressis doloribus,

bus, rupto amnio, & chorio, effusa aqua cum sanguine prodijt. Postmodum dolores, & rigores inaequales in ventre, & praesertim infra umbilicum ingrebant, febris acuta, nausea, lypothimia, & convulsivi motus rudimenta urgebant, & lochiorum purgatio deficiebat.

Vir sumus in arte efflagitatus ab Illustri Marito causà curationis suæ coniugis, accessit, & obstetrice modum partus quæsiuit : quæ cum suam

suam præstantiam ostendere
tentasset, impericiam pro-
priam declamabat. Tandem
fassa est, se, cum expectas-
set Secundinam, & nulla
prodiisset, vehementius eam
attraxisse, & umbilicum fuis-
se abruptum, & Secundinam
retentam. Quem errorem
posse fieri præuiderat, &
Hipp. primo lib. de morb. mul.
ubi hæc verba Sene digna po-
steritati desculpfit: *Si per vim,*
infantisque conatum ruptus
fuerit umbilicus, vel imperi-
ta obstetrix umbilicum præ-
cidit, antequam Secundina ex
utero decidat, aut umbilico
abscisso eum sinistra manu non
firmiter retinuerit, tum enim
Secundinam lubricam uteri
facile sursum trahunt.

Causa igitur retentionis Se-
cun-

cundinæ , non fuit debilitas
uteri, cum non maximo cum
dolore , aut difficultate foetum
ediderit ; Neque debilitas
parturientis, quia fuit rubu-
sta . Verum imperitia ob-
stetricis , & quædam etiam
durities ligamentorum prop-
ter quam firmitus utero Secun-
dina adhærebat . Etenim &
ea , tanquam inutilis cum
foetu : qui præfinito sibi tem-
pore arcana quadam ratione
ostiole uteri aperto egredi-
tur , spontè prodijffet , nisi
robusta ligamenta eam diu-
tius detinuiffent, atque impe-
ritam obstetricem ad trahen-
dum violentius cogiffent .
Quare retenta obstruendo ,
& intercipiendo lochiorum
expurgationem impediuit ,
dolores in imo ventre , ubi
Secun-

Circa Morbos Mul. 49

Secundina detinebatur, & in lateribus, quibus cotyloni- des adherebant, excitauit: præter rigores, & horrores inæquales ob neruosam vte- ri conditionem, & febrim, atque nauseam ob putre- scentis Secundinæ, lochio- rumque vapores; eo plane modo: quo Scribebat Diui- nus Senex *Libro de morb. mul. supra citato*: In retenta Se- cundina purgatio minus quam opus procedit, & venter du- rus fit, & magnus, ac fe- bris acuta, & dolor per to- tum corpus, & ventris ma- ximè secundum partem eam, quæ est infra umbilicum, & grauitas fit in utero, & tor- mina veluti fœtus insunt.

Indicationes fuerunt emol- liendi, educendi, expellen-

C

di,

50 *Observationes*

di, laxandi, & per vterum extrahendi ; quorum finis valdè fuit dubius, quia ex putredine Secundinæ, & humorum, lochiorumque supra Secundinam stabulantium corruptione febris acuta ; suffocationis, lypothimiæ, & convulsionis principia oriebantur. Vires tamen patientis, propensio animi ad remedia, & aurea verba diuinissimi Senis multùm promittebant dicentis *primo de morb. mul. 66. sæpè vero putrescit (nempe Secundina) & discedit sexta, aut septima die, & sanatur mulier.*

Subito itaque fuit præscriptum leniens emolliens, ac relaxans medicamentum, vt
Rx olei amygdal. dulc. no. ext. sine igne unc. viij Saccar. cand.

Circa Morbos Mul. 51

cand. viol. pul. drach. iij M.
Mox sternutatorium, vt &
Castorei, Heleb. albi, florum
lilij conualij pulu. anna scrup. j
M. in cuius vsu continebat
ægra spiritum, nares, & os
apprehendendo, vt impera-
bat Hipp. In 5. Aphor. 49.
dicens: vt secundæ procidant;
sternutatorio imposito, nares
apprehendito, & os. Præte-
rea suffumigia parabantur:
quæ valenter huiusmodi men-
branam ad partes inferiores
trahere alias experta fuerunt:
nempe ex ungula caballina,
asinina ex castoreo, &c.

His actis ad sectionem sa-
phenæ pedis Vir Excellentis-
simus deuenerat duce Gal.
lib. de trem. rigor. & palp. 5.
vbi narrat ancillam quandam
in puerperio lochijs retentis

52 Observationes

ex talo sanguine detracto con-
ualuisse.

Verum cum nec hoc præ-
sidio cessisset, deuenit ad sup-
purantia in vterum inijcien-
da parata *ex oleo amygd. lil-
liorum alb. cum butyro* ;
& eo libentius, quia semper
fluxerat aliquid Secundinae
corruptae. Aliquando præ-
scripsit *unguentum basilicon*
dictum dissolutum in decocto
sabinae, & dictamni. Quan-
doque etiam detergentia pa-
rabantur *ex unguento Aegy-
ptiaco cum lixiuo, & lacte*.

His adhibitis Secundina in-
dies magis, & magis putre-
facta, cum lochijs proflu-
xit.

Interea corroborata fuit
Patiens Epithematibus *ex*
aqua buglossae melissae, bora-
gin.

Circa Morbos Mul. 53
gin. cum speciebus cordialibus
temperatis. Periculum enim
aderat prauorum acciden-
tium ex vaporibus venenatis
ad cor, & caput ascendenti-
bus.

Nonnunquam regio cor-
dis inungebatur: *vel Theria-*
ca, vel Mithridatica confe-
ctione: Quandoque exhibi-
tus fuit *bolus ex rosis borag.*
& buglossa cum speciebus cor-
dialibus temperatis, vel *cum*
speciebus Diambrae, & Dia-
moschi: Nisi his cessisset *Se-*
cundina; obstetrix, vel Chi-
rurgus inuncta diligenter ma-
nu, vel oleis, vel pinguedini-
bus calidis euellere eam ten-
tassent, & quidem hac nor-
mā: vt *Secundina* placidè in
obliquum deducta fuisset ob
periculum vteri prolapsus.

C 3 quod

54 *Observationes*
quod suadet. *Paulus 6. de re*
Med. 75. Et Aëtius Tetra-
bibl. 4. Serm. 4. Cap. 24.

At cum in huiusmodi extra-
ctione Secundinæ, vel etiam
euulsione foetus, vel viui, vel
mortui quædam praua acci-
dentia, & morbi quandoque
sequantur; vt exitus vuluæ;
Nimia eius dilatatio; Reten-
tio sæcum, & vrinæ. Aëgris
simili occasione succurrere in
modum sequentem ex Praxi
animaduerti.

Si itaque vuluæ succedat
exitus, ea prius per obstetri-
cem intrusa suffumigia, &
balnea adstringentia vtero
sunt adhibenda.

Si nimia sequatur eius dila-
tatio; succurrendum adstrin-
gentibus: *vt aqua pinearum,*
in qua cocti fuere nuces cu-
pressi,

Circa Morbos Mul. 55

*pressi, grana mirthi, balau-
stia, alumen, rose, acacia;*
Et huiusmodi decocto sunt fo-
uendæ spongiæ partes vteri.

Si retineantur fœces, impo-
nendi sunt clysteres; *ex brodio
cum saccharo rubro.* Vel orete-
nus potest exhiberi. *oleum
amygdal. dul. ad unc. v. vel
vj.* quod non solum educit fæ-
ces, sed emollit, & demulcet
partes exasperatas.

Si vrina retineatur; em-
plastrum apponi potest pecti-
ni, quod conficitur *ex herba
parietaria cum butyro recenti,
& oleo Scorpionum.* Vidi enim
hoc remedio statim vrinam
prouocari.

Victus fuit semper hume-
ctans, ac refrigerans, boni
succi, facilis concoctionis, &
celeris distributionis.

DE DOLORE VTERI.

1661. Mense Febr.

Observavi Virginem
 47. annorū tem-
 peraturæ præhumidæ,
 modicè carnosam albican-
 te faciei colore: quæ tri-
 bus abhinc annis terque,
 quaterque in anno de do-
 lore quodam levi circa re-
 gionem vteri, cum fla-
 tibus errumpentibus per
 superiora, & inferiora
 con-

Circa Morbos Mul. 57.
conqueri cœperat . Post-
modum quatuor abhinc
mensibus dolor circa pu-
denda , inguinem , pubis
regionem , ac lumbos
sæuius ingruebat , quan-
doque cum excretionem ex
utero humorosæ mate-
riæ.

EX his obseruauit Vir Græ-
uissimus Mœstissimam
fœminam dolore uterino ex-
cruciari : quem aliud esse ni-
hil asseuerauit : quàm tristem
quandam sensationem uteri,
ligamentorumque eius , ut
plurimum à distensione con-
tinui concurrentibus flactibus,

58. *Observationes*

& etiam humoribus hethero-
geneis à toto, vel à iecore
fluentibus subortam. Et vt
rectà medicando incederet ;
causas distinctè indagauit.

Causam itaque in erosione
aliqua vteri non inuenit ; Quia
nulla apparebant vlcerum
stygmata. Non in fluore
muliebri ; Quia exitus ille hu-
morum diù non durauit, so-
lùm enim in declinatione do-
loris quidam fluxus heteroge-
nei humoris obseruabatur.
Non in vitiosis mensibus, vt
quando venæ minus patent,
vel quando sunt crassi nimis,
eò minns cùm cessassent ab-
hinc annis septem. Nec do-
lor scaturiebat à grumo san-
guinis in vteri cauitate hæ-
rente ; sanguinis enim fluxus
copiosus ex vtero processis-
set,

set, dolor fixus, isque maximè circa orificium vteri perceptus ægram excruciasset. Nec ab efferuescentia feminis in coitu cohibito, quia honestissimè vivebat. Omnium minimè ab inflammatione vteri, quia sine sensu ardoris, febre acuta, & ardente fuit.

Verùm ab humoribus vitiosis heterogeneis in vteri cavitare, vel vasis stabulantibus; nec non à vaporibus, vel flatibus ob vitiosam concoctionem ortis vterum, & vasa eius distendentibus.

Idcirco habebat indicationes dolorem demulcendi per anodyna; materiam fluentem diuertendi, fluxam euacuandi, & ratione flatuum discutienti, partes mandantes, & vte-

80 *Observationes*
rum modicè calefacientibus
corroborandi.

Curationem faciebat an-
pitis spei ob durationem sym-
ptomatis, & naturalem vteri
imbecillitatem. Attamen-
multum confidebat in medi-
cis præfidijs sæpè sæpius ex-
pertis, desumptis ex **Chirur-**
gia, **Pharmacia**, & **Diæta**.

Inter Chirurgica emolu-
menta oportuna semper fuit
venæ sectio Saphenæ dextræ,
deinde sinistræ; præmissio uti-
que clystere carminatiuo
mollientibus permixto. Fri-
ctiones, cucurbitulas cum
multa flamma applicandas
internæ, & externæ coxæ ius-
ferat. Neque fonticulum
coxæ dexteræ inurendum præ-
ter rem fore putauerat.

In **Pharmacia** præparatis
humo-

Circa Morbos Mul. 61
humoribus syrupis primo simp-
plicibus de cichoreo, de pomis,
acet. simp. cum decoct. sem.
cit. borag., beton. Capill. Ven.
Mox, & compositis de dua-
bus radicibus de Capill. Ven.,
de cort. cit., cum decoct. sem.
cit., borag., betonica, Capill.
Ven. politrici, pendaphili, ci-
chorei, & fumo terræ, arte-
mis. Purgatio sequebatur al-
ternatim, purgantibus non-
admodum generosis ex infu-
so Rhab. Agar. folior. sennæ,
cum syr. de polip. comp., &
mell. rosar. sol.

Alius præterea officiosa
servabatur pill. ex aloë lota
Aquæ pendentis ad scrup.
vnum alternis diebus, quan-
doque tertio quolibet die an-
te cœnam; quæ flatu discus-
tere, ventriculum corrobo-
rare,

rare, materiam per epicrasim
ab vtero diuertere, illumque
exficcare valebant.

His vniuersalibus præmissis.
assignauit potum *Aquæ reflu-
tiana* per quatuor dies ad lib.
quatuor vel quinque cum *unc.
iij. mel. ros. sol.* in primo cya-
tho aquæ. Postmodum *Aro-
maticum rosatum*, *Diacala-
mentum* ad suas doses iuua-
bant.

Internè sæuius urgente do-
lore erant in vsu: vt *Triphe-
ra magna cum opio fermenta-
ta*; Interdum *Theriaca recens*,
& *Mithridatica* confectio:
quæ admodum diligenter pa-
rata seruantur, ac confi-
ciuntur à Viro Experto
Pharmacopola ad Insigne
ADAMANTIS Patauij.

Externa potiora erant in-
fusus

Circa Morb. Mul. 63

fessus vmbilico tenus in aqua calida alterata baccarà, matricarià, Artemis. Pulegio, origono, scabiosa, Virgà aured, maluà, & Alibea, cum Sabina, & parte aliqua vini generosi sub decoct. sine cruribus eleuatis, atque immisà cannulà peruià in vteri vaginam; quo factò vis medicamenti partem affectam facilius attigit; quod quotidie per horam repetendum imperauerat.

Interea partibus dolentibus applicabantur Anodyna: & duo ex officio vicissim parabantur. Omentum inquam castrati in oleo amygd. dulc. calefactum: Ac placenta ex vitellis ouorum cum butyro. Nec non lac cum oleo dicto. Tandem inungebatur regio pubis.

64 *Observationes*
pubis, ac lumborum sequen-
ti: R^x olei iasmini vnc. vnam,
mastichini vnc. semis. Aneti-
ni drach. ij. moschis parum
M. fiat innectio.

Victus ratio fuit medica-
mentis semper amica.

DE SUPPRESSIONE
Mensium.

1661. Mense Iunij.

Observavi Præcla-
ram Viduam an-
norum 23. calido hu-
midioris temperamenti :
quæ decimo septimo æta-
tis suæ anno Viro nupta
delitiosam, & desiderem
vitam aggrassa, sensim
& sensim carnosior fa-
cta post aliquot menses
à ma-

66. Observationes
à marito defuncto vidua
derelicta menstrua im-
minuta habere cœperat.
Tandem quatuor circiter
mensibus ex toto suppres-
sa; Inde totius corpo-
ris erat exorta cum im-
becillitate grauitas; cum
colore vultus mutato,
cibi fastidium. Lumbo-
rum, laterum, & imi
ventris dolores, suffo-
cationes, nausea lypo-
thimie, anxietas, mur-
mura, alui stipticitas.
febricula.

Quod

Circa Morbos Mul. 67

Quod mensium suppressio
quam *Gal. tertio de*
Sympt. causis quarto in ex-
cretis retentis numerat; hanc
Egregiam Viduam cum supe-
rius ennumeratis symptoma-
tibus afflixerat nobiscum Vi-
ro expertissimo faciliè fuit
conycere cum ex prolatis Pa-
tientis, tum ex symptoma-
tibus ex suppressione exortis.
Sanguis enim menstruus sup-
pressus per venas hinc inde
regurgitando partes colore
fædo solet inficere, gravita-
tem parere, febrim aliaque
syptomata à *Gal. 6. de loc.*
affect. quinto, ennumerata in-
ducere, atque in vtero eius-
que vasis vterinos morbos ef-
ficere. *Deficientibus enim*
mensibus morbos ex vtero fie-
ri (dicebat) *Hipp. v. Aph. 57.*
Cui

68 *Observationes*

Cui , & Gal. assentiebatur
primo de sanitate tuenda: vbi
profitetur *uterum in mulieri-*
bus omnium morborum fon-
tem esse posse, & originem .
Nec immeritò cum, vel in hac
vna Patiente tota ferè mor-
borum congeries insurgeret.
Naturalium enim viscerum
munera debilitata; Vitalium
læsa; Nec non animalium
labefactata fuere deprehensa:
& maximè quatuor ab hinc
mensium spatío, quo ex toto
menstruorum fuit exorta
suppressio.

Quæ non fuit facta à com-
pressione venarum: quæ solet
fieri ab Aquilonio aere frigi-
do, & sicco. Non à mora
in aqua frigida, & balneo
adstringente; cum horum
nullus usus fuerit. Non à tu-
more

Circa Morb. Mul. 69

more vteri, cum nullum in-
vijs signum tumoris fuerit.
Neque a coalescentia facta
a cicatrice; quia vlcera non
habuit, & parturientibus so-
let contingere.

Non defectu sang. non ge-
niti, quia nec cibis exsiccanti-
bus; nec æstuarijs sudorificis
utebatur; nec inedia, nec ni-
mijjs vigilijs affligebatur: vt
Albertus Mag. Lib. de animal.
scribit: se nouisse Virgi-
nes; quæ cum macerarent
suum corpus vigilijs, nun-
quam purgabantur.

Nec genitus in alios vsus
fuit conuersus, vt in alimen-
tum foetus; Quia vtero non
gerebat, nec lactans fuit, ne-
que immodicè exercitata:
quam ob causam *Ruffus apud*
Aetium saltatrices non pur-
gari testatur. Nec

70 *Observationes*

Nec determinatis temporibus incidit in immoderatos sanguinis fluxus; Nec vomitus sanguinis superuenerat: vt Professor Maximus nouit foeminam; quæ loco menstruæ purgationis singulis mensibus habuit vomitum sanguinis, vt vomeret vnica vice ad lib. 3. aut 4. sang. Nec fluxu muliebri tentabatur: in quo materia modò subalbida, modò subrubra, modò alterno colore: *vt Gal. 3. de sympt. causis 4. docet* sanguinem in huiusmodi corruptam humiditatem commutari. Nec ob calidam iecoris vteri, aut totius intemperiem: quæ sanguinis pars subtilior remanente solùm crassiore resoluitur, aut exsiccatur secundum *Auicennam*. Talis enim non fuit

fuit temperamenti.

Neque defecit, aut suppressus fuit, ob robustam corporis constitutionem ita, ut partes ad se se traxissent sanguinem, & in sui substantiam conuertissent: ut *Gal. loco supra citato in fine capitis* docuit; Et *Auicenn. capite de causis suppressæ purgationis*. Quia licet corpulenta, attamen imbecillis fuit Patiens.

Verum enim verò à sanguine crasso, viscido, & lento cum permixtione melancholiæ per congelationem secundum *Auicennam sen. 1. lib. 1. cap. 2.* factæ à frigida naturalium partium constitutione; licentiosa in cibis indulgentia; nec non liberaliori frigida potu quam ob causam idem *Auicennas* se-

sæpissimè menses auferri as-
 seuerat ; qui inquam crassi,
 visceri, & lenti humores ad
 vasa vteri transmissi sibimet ;
 ipsi vias occludendo , primo
 imminutos menses , tractu
 vero temporis ex toto sup-
 pressos causauère , vt *Magnus*
Auenzoar apud *Mercuria-*
lem lib. 4. de morb. mul. (ap. 1.
de causis : omnes internas
 causas suppressionis ad duo
 hæc capita videtur reduxisse ;
 ad visciditatem nempe , &
 crassitiem humorum . Con-
 currebat etiam nimia vteri
 frigiditas , & deplorandus
 suus ipsis viduis status vi-
 dualis . Refert enim *Gal. 16.*
in Epidem. quinto cuidam fœ-
 minæ exulante viro non so-
 lum ex toto ortam fuisse
 mensium suppressionem ; ve-
 rum

Circa Morb. Mul. 73

rum, & corpus fuit hirsutum
redditum, & barba enata.

Quod *Auicennas cum*
Hipp. 6. Epid. circa finem
testantur dicentes: mulieres
ex retentis mensibus habitum
virilem contrahere.

Hinc fuere elicitæ indica-
tiones præparandi, euacuan-
di phlegmagogis miscendo
melanagoga, vteri vias deob-
struendi, & corpus exsiccan-
di: quorum terminus fuit dif-
ficilis; quia cachexiæ, & hi-
dropis rudimenta ob alui sty-
pticitatem pullulabant, &
vniuersa quasi morborum
symptomatumque cohors
iminebat. Curatio igitur in
procinctu esse debuit, cum
malum hoc post sex menses,
secundum *Hipp. lib. de morb.*
mul. curationem non susci-

D piat

piat: quod me debere intelligere Vir incomparabilis cum Mercuriali in *lib. 4. de morb. mul. cap. 1. in Prog.* docuit solùm de suppressione ob colli-
vteri peruersionem, seu con-
torsionem. Cùm Gal. refe-
rat foeminæ cuidam emaciatae
post octo menses menstrua
rediisse: Et ipse vidi GRÆCII
in Styria honestę cuidam Puel-
læ à Professore meo priua-
to nunquam satis laudando
ANTONIO de POZZIS
Proto-Physico Styriæ S.C.M.
Aulæ Medico septimo mense
reproductos.

Ad Chirurgiam quod atti-
net, lenita prius aluo, nec
non humoribus crudis existen-
tibus, leniter parato, & pur-
gato corpore; frictiones, cu-
cubitulæ non scarificatæ, in
fernīs

fernis partibus fuerè applicata. Mox ex poplitis vena, vt ampliori propter crassitiem humorum sanguis fuit eductus. Nam sic, & mentes prouocari, & plenitudinem imminui Vir maximus *cum Gal. 4. de valet. 4. Et lib. de curat. per venæ sect.* Nec non cum *Auicenna Fen. 4. Doct. 5. cap. 25.* profitebatur. Et quidem quatuor diebus ante consuetum purgationis tempus. Quia tunc magis fluxilis redditur sang. & impetus naturæ prouocatur. Deinde facta vniuersali purgatione rursus frictions, cucurbitulæ prius remotioribus locis: cruribus nimirum, mox proximioribus: coxis nempè applicabantur. Tandem saphena sinistra tunde batur.

76 Observationes

Ex Pharmacia: Alius fuit
lenita *Elect. lenit., crem. tar-*
rari, & specie hieræ.

Præparantia fuere: quæ
vim habent humores pituito-
sos, & melanchol. præparan-
di, & simul menses ciendi:
vt *syr. de borag. de fumo terræ*
Artemis. mel. ros. sol. oximel.
simpl. in decoct. fumar. Capill.
Ven. agrim. cicbor. eupathor.
quorum vsus fuit per quinque
dies. Purgans secutum est
ex *Agar. Epith. senna, in deco-*
ctione cordiali addito syr. de
polypodio, & confect. ha-
mech.

Secunda vice parati fue-
runt humores, *syr. de quin-*
que rad., oximel. scyllitico cum
diluto cetrach, Cap. Ven. rad.
capari, menth., borag., Are-
temis., matricar., rub. tinct.,
vale-

Circa Morb. Mul. 77.

Valerian. hisque sex diebus
adhibitis , & sic dispositis
humoribus, purgans sumebat,
Ex infus. Rhab. Agar. troch.
sennæ addita manna , syr. de
polipod. comp. & crem. tart.

Hac peracta expiatione to-
tius corporis ; ventriculus, &
intestina fuerunt absterisa,
Aq. Tect. per quatuor dies de
more sumpta cum suo vehi-
culo .

His actis certum decoctum
aperiens , & exsiccans per 30.
dies sumebatur ; quod para-
tum fuit *ex guaiaco pingui,*
salsa in aqua communi facta
infusione per 24. horas, addi-
tis deinde *fol. capill. ven. ,*
dictam . Cretenf. Calamentib.
Mont. bulliendo ad consumpt.
dimidij .

Externa duo erant reme-

D 3 dia

dia : *Thermæ* nimirum , & *Inunctiones* ; *Thermæ* erant in Agro Patauino *Apponitana* , quæ sulphureæ sunt , quæque pro infusione adhibebantur . Ad quod fortassis etiã fecissent *Thermæ* in Carniolia prope Rudolphsbertum in fundo Illustrissimi , & Excellentissimi COMITIS ab AVRSPERG CAPITANEI nunquam satis collendi , eiusdem Serenissimi DVCA-TVS CARNIOLIÆ , si tamen sint sulphureæ ; quarum necdum ex Arte habeo notitiam .

Sunt , & aliæ *Thermæ* prope Rudolphsbertum : quæ Vrbs à Sereniss. AVSTRIÆ ARCHIDVCE , & ROM. IMP. RVDOLPHO est condita , priuilegijs munita ; cui ,
&

& nomen proprium RVDOL-
PHO-DIGNA . Hæc celebri
R. R. D. D. Canonorum
cum PRÆPOSITO Illustris-
simo est decorata Capitulo ;
Ecclesijs , Religiosisque Ve-
neranda ; solo aprico ad
orientem posita : quo loci
Gurca fluviatilium ditissimo
præterfluente semi-circum-
data ; aura perflata tempera-
tissima ; numerosa circum-
septa Nobilitate ; collibus
vndequaque exornata vinife-
ris . Prope hanc inquam
Urbem sunt , & aliæ *thermæ*
incultæ licet , at antehac à
vulgo sæpè laudatæ , sitæ nī
fallor ad S. Margaritam , &
Clingensfels : Quarum pariter
virtutem mihi 13. annis hinc
indè studijs detento non li-
cuit experiri . Solum dico

Hæret in *exiguis* nonnunquam
maxima virtus
Quamque *teris* pedibus, *ter-*
ret & herba necem

Inunctiones fuerant locis
mulieribus vt R̄ olei *Keirini*
unc. j. felis Taurin. unc. s. M.
Aliquando ex oleo *lill. alb. cum*
aromat. & Keirino His adhi-
bitis sensim, & sensim conua-
lescere cæpit.

Victus ratio attenuans, &
exsicicans comes semper fuit.
Viro iungi denuo debuisset
ob periculum recidiuæ. Coi-
tus enim sanguinem calefa-
ciens, & vias aperiens cursum
faciliorem mensibus præbet.
Inde fortassis *Hipp. lib. de*
Gener. mulieres sine coitu
insanas vocitabat.

DE

DE FVRORE
Vterino .

1661. Mense Augusti.

Observavi mulierē
Viduam annorum
20. circiter ante deci-
mum, & quartum an-
num viro nuptam ;
Cuius temperamentum
calidum, & siccum, at-
que ad adustum vergens
fuscus faciei color, capil-
li nigerrimi, atque cir-
D s cinati.

82 Observationes
cinati ex Gal. in Arte
Med. nec non promptitu-
do ad actiones inuebant,
quæ ni fallor post annum
à marito defuncto, gar-
rire insolitè cœperat, ir-
ram, sermones lasciuos,
ac venereos solui, spreto
denique pudore se se vi-
ris prostituere. Qua-
re per tres, vel quatuor
dies vinculis in lectulo
detinebatur. Aliquando
cum furore in quandam
mentis alienationem age-
batur; Quandoque fr-
canda

*cando locos manibus ;
hinc inde gyRANDo oculos
nonnihil prudens appa-
rebat ; quamob causam
Medici Veneti dæmo-
niacam existimauère.*

M Vliere hac Patauim.,
vt curaretur, deducta,
rogatus accessit Præstantissi-
mus, ac Publicus Professor, &
quibusdam interrogatis, con-
tinuò protulit hanc floridam
Viduam furere vterino labo-
rare. Non autem Priapif-
mo, seu pruritu ; quia in hoc
licet adsit desiderium coitus,
est tamen cum solo pruritu, &
sine ardore, & delirio ; partes
muliebres non modo sunt

84 *Observationes*

rubicundæ , sed multoties plenæ pustulis ; quas sequi solet herpes, erisipellata, & ulcera profundiora ; atque ex coitu læduntur mulieres . In furore adest delirium, & iuamentum ex coitu sentiunt fœminæ , atque fricatione demulcentur . Non præfocatione uteri ; quia in hac mulieres manent attonitæ , sine quasi respiratione , & sine sermone . At furore uterino concitæ , anhelant , obloquuntur, garrulæ fiunt, & ad instar furiarum aguntur . Non alia furoris specie ; quia alia deliria sunt diuersa . Furor vero uterius semper circa Venerem versatur, nec quidquam loquuntur, aut cogitant patientes, quàm de Venere . Non denique salacitate, in
qua

Circa Morb. Mul. 83

qua licet sit ingens, ac intolerabilis veneris appetitus, verumtamen est sine delirio, & deplorabiles mulieres contra naturæ leges inter honestatis limites se se continent.

His igitur signis distincti-
uis positis : intulit furorem *m*
vterinum fluere à sang. , &
feminis copia, eaque calidio-
ri, ac acriori à partium natu-
ralium, ac vitalium constitu-
tione tali; tum etiam à ciborū
nimicum calefacientium usu ,
& à vino meraciori, eiusque
largiori potu procreata .
In hepate enim sanguinis fit
rudimentum, in corde perfici-
tur, tanquam officina calo-
ris : à quo vel etiam à toto
decidit semen excrementum
utile vocatum ab *Arist. lib. de*
gen. Animal., quod in testi-
bus,

86. *Observationes*

bus, ac vasis spermaticis perficitur, ac conseruatur, vsque dum ad exitum prouocatur, quod retentum vrendo, ac calefaciendo magis libidinosas partes, stimulantouè sua naturà calida, ac mordaci præcipuè nymphas, & clitoridem, appetitum venereum excitat. Vbi vero semen suum cursum non habet, neque sanguis ad vterum, atque vasa spermatica delatus successiuè in semen commutatus effluit; Inde quasi turgens regurgitando per venosum, ac arteriosum genus, viasque naturæ manifestas ad cor, & diaphragma rapitur: quo prius vterus deinde diaphragma, & cor inflammantur: quibus inflammatis, & mens a suo statu decidit. Quod & Hipp.

Circa Morbos Mul. 87

Hipp. vidit, dicendo lib. de morb. Virginum: mulieribus natura magis est abiecti, & infirmi animi, quam virilis, ac proinde Virgines, ubi iam maturæ sunt viro, nisi habeant effluxus convenientes, materia ista præ multitudine regurgitat ad diaphragma, ubi primum cor infatuatur, deinde delirium succedit, & post istam compressionem strangulationes sibi parant &c.

Hinc curiosam fecit questionem; Cur scilicet mulieres furore uterino percitæ, siue Virgines sint, siue castæ, atque coitu non vcentes eligant potius se suspendere, aut strangulare; aut in puteos præcipitare. Refert enim *Plutarchus lib. de virtut. mul.* interdum Virgines milesias se
se

se cateruatim suspendisse. Pa-
 riter Lugdunenses mulieres
 cateruatim se se in fluvios præ-
 cipitarunt; quod factum fuisse
 non vitio aeris, aut ob si-
 derum influxum; verum ra-
 tione furoris vterini, pluribus
 probabatur. Interim ut quæ-
 stioni satisfaceret; respondit
 cum *Hipp.* Primum fieri ex
 pressione cordis, quia dum
 cor præmitur imaginatio-
 nem inducit, quasi totum
 corpus sit comprimendum,
 unde strangulationem sibi pa-
 rant, tanquam totum corpus
 comprimendum. Secundum
 vero fieri propter nimium
 ardorem, propter quem mi-
 seræ in aquas se se præcipi-
 tant, tanquam remedium sui
 ardoris quærentes. Quod ex
Lucretio 6. de natura confir-
 matur;

matur, dum refert in peste illa Atheniensi ægros præardore se in fluuios præcipitasse. Cur igitur & in furore vterino, in quo inexplicabilis partium quasi omnium ardor percipitur fieri non possit, ut ob hanc rationem aquas, & fluuios quærant, tantumque calorem extinguere conentur?

Ad causas reuertor, & addo, quod ætas florens; temperamentum calidum, & fœcundum; Castimonia; Regio calida, & aer impense calidus concurrerint. Nam *Aristoteles* 4. *Probl.* 26. prodidit, æstate summa maximè incitari fœminas ad libidinem, sicuti, & canes, & alia animalia. Item, & *Herodotus* refert lib. 2. in Ægypto, quæ est regio ferui-

feruida, mulieres omnes esse libidinosas, ita ut paucae caltae reperiantur, atque etiam interdum cum hircis coeant. Præter quod in hac nostra Patientē adnumerari possit coitus intempestivè factus. Nam iuuenis valde viro iuncta fuit, quam causam posuit & *Aristoteles* 7. de *Histor. animal.* 1. scribens mulieres fieri libidinosiores, quæ intempestivius incipiunt concumbere.

Ex quibus omnibus compendio deducto conclusit Vir Maximus furorem vterinum vigere; In quadam intemperie calida, & sicca uteri, ac vasorum spermaticorum communicata cordi, ac cerebro à copia, eaque calida mordaci, salsa, ac nitrosa sanguinis, &
semi-

Circa Morbos Mul. 91
feminis cum appetitu venereo,
atque furore.

Indicationes erant sanguinis copiam imminuendi educendo, qualitatem alterandi, refrigerando, humorum adustorum colluviem purgandi, Vteri, iecoris, & aliarum partium intemperiem corrigendi, nec non sperma extinguendi: quos scopos felici cum successu sperabat attingere, praesidijs Chirurgicis, Pharmaceuticis, & Diætetis; quia novus erat effectus.

Ex Chirurgico praesidio praemisso leniente *ex manna, fol. sen. aq. flor. citr. q. .s. & S. A. clarificato*: fuit missus sanguis ex vena dextri cubiti, ut docet *Avicennas*. Deinde ex utraque saphena fundebatur: alterando interim, & pur-

92. *Observationes.*

purgando . Sic enim subleuata fuit natura à sarcina: quâ premebatur , sanguinequè imminuto , feminis generatio impedita , atque vterus , & totum refrigeratum .

Ex Pharmaceutico opere Opus fuit incidentibus , refrigerantibus , emollientibus . atque euacuantibus . Quare fuère primo præparati humores *syr. primo sine diluto* *ve syr. de cichor., Acetos. simpl.* *portal. de borag., end. & de* *pomis redolentibus , cum emul-* *sione sem. citr.* Deinde humores deturbati fuerunt . *R. sen-* *næ oriental. drach. ij. cinam.* *parum F. l. S. A. in Aq. totius* *citri , & facta forti expressio-* *ne , ac colatura adde man. el.* *drach. iiij. syr. de polip. comp.* *drach. ij. crem. tart. drach. j.* *pulp.*

*pulp. Tamar. drach. ij. M.
F. P.*

His terminatis Balneum
aquæ dulcis tepidæ alteratum
*folijs lactucæ, malvæ, althææ
nimpheæ, vitis, violarum por-
tulacæ* iusserat præscriben-
dum, in quo mulier vesper-
tinis horis per quinque dies
sine sudore sedebat; Quo
etiam tempore diluculo su-
mebat *syrupos alterantes com-
positos cum diluto* ut *syr. de ci-
chor. comp. de succo endiviæ de
acetos. citr., & de Ibisco cum
Decoct lactucæ, end., sumita-
tum malvæ*, Quibus succede-
bat tale Præsidium *Rhab.
elect. incisi drach. ij. senæ
orient. drach. j. aq. totius citr.
q. s. F. Infus. S. A. & facta exp.
& calat. Adde mann. electæ
unc. ij., syr. viol. sol. unc. ij.*
ex-

94 *Observationes*
extract. Heleb nig. scrup. .s.
confect. Hyacinthinae scrup. j.
M. F. P.

Internè Aqua B. V. in Agro
Patauino , modo *deiectione* ,
modo *diuretice* per decem
dies maximè iuuabat . Pri-
ma vice *diectione* cum *unc.*
ij. mel. viol. sol. in primo aq.
hausta . Secunda vice *diu-*
retice præscribatur cum
emuls. seminum mel. & spiri-
tus vitrioli guttulis .iij. in pri-
mo poculo .

Internis , externè addi-
derat Balneum aq. dulcis
alteratum prædictis plan-
tis . A balneo inungebatur
totum corpus oleo amygdali-
no dulci, violato, & unguen-
to ros. mes. Interim hora
somnia per vices epotabat
emul. sem. quatuor frig. , &
sem.

Circa Morb. Mul. 95

*sem. ligni casti, canabis facta
in aq. destillata succi salicis;
Sicuti etiam alternatim con-
seruas maluarum, violarum
de rosis damascenis deuora-
bat.*

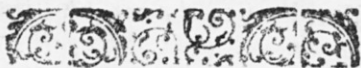
Victus ratio compar sem-
per fuit medicamentis, & in
cibo, & in potu. Nam
lactuca, end. cichor., acetos.
& similibus pauci nutrimenti
atque vino oligophoro, ac
tenui utebatur. Coitum
hac in re, vt maximum
remedium fortassis
præcepisset

Hipp.

Cum scribat se multas
curasse Vir-
gines
solo coitus præ-
cepto.

?

DE

DE STERILITATE.

1661. Mense Sept.

Observavi Ditissimam, & formosam mulierem calidi, & humidi temperamenti, habitus mox, & mox pinguioris, & humidioris annorum 24. , ex familia aliàs fecundissima natam, Viro robusto, & sano iunctam; quæ in cibis erat, & potu

potu licentiosa , vitæ
otiosa cum imminutis
menstruis , sine ferè
delectatione in coitu ,
atque sine seminis in
utero retentione . Hinc
sterilis .

PRæsenti mulieri opitulatur
rus Practicus Excellentif-
mus duplicem posse esse
tam in Viro , quam mulie-
re sterilitatem exploravit :
naturalem vnam , præterna-
turalem alteram : hanc me-
dicamentis appropriatis , &
ritè adhibitis curabilem ; il-
lam vero tanquam conna-
tam , & à naturæ princi-
pijs inductam incurabilem .

E

asse-

asseueravit . Et ne scientiæ labem aliquam impingeret , marem in examen duxit ; hinc cum secundum omnes sui corporis partes benè , & naturaliter se habuerit , semen prolificum supponebatur , penis secundum omnem sui mensuram proportionatus . Si enim fuisset ita exiguus , vt semen in uterum effundere non suffecisset , vel adeo grandis , vt agrè ab utero fuisset admissus ; sterilitatem ex parte maris ortam confirmasset . At eo omni ex parte perfecto , testimonio etiam filij ante annos furtiuè habiti , reliquum fuit sterilitatem in muliere concludere .

Verum enim vero cum sterilitas , & in fœminis duplex
pos.

possit esse : naturalis, & præternaturalis, ad experimentum rei peruenit ductus Authoritate Hipp. v. Aph. 60. vbi experientiam ponit dicendo : *Si mulier non concipit, scire autem velis, si conceptura sit, pannis circumtectam desubter suffias; & si odor videatur per corpus ire ad nares, & os, scito, quod ipsa non ex seipsa sterilis est.*

Cum vero modus hic Hippocratis apud Recentiores exoleuerit, in vicem produxit pro experimento pessus paratus ex alio decorticato petia inuolato, & dormiendi tempore immissus : quo facto cum in aurora diei sequentis saporem, & odorem fenserit, spes fuit futuræ foecunditatis, & sterilitas

præternaturalis conclusa ;
Quæ non fuit inducta ab ulcere ; quia signa ulceris in utero nunquam apparebant . Non ab uteri distorsione ; cum semen virile in uterum introducebatur . Non ex mutatione situs uteri ; quia nec in dextro , nec in sinistro coxendice dolor , & pondus sentiebatur . Non ex occlusionē , & angustia uteri , aut ex obstructione eius vasorum , atque locorum muliebrium ; quia pello introducto odorem , & saporem sentiebat . Non à cibis , aut medicamentis semen extinguētibz : vt mentha , &c. quam refert *Aristoteles lib. 20. problematum* sterilitatem causare ; quia nec ipsa , nec familiares patefecēre .

re . Non à nimio amoris ardore , ob quam rationem *Rhases 9. continent. docet* : semen effundi in coitu antequam sit opus ; cum ignaua fuerit ad Venerem . Non ex frequenti coitu ; quo locus muliebris calum contrahit, atque asperitates amittit, & inde nec semen retinetur ; qua hanc ob causam scorta sunt infœcunda . Non denique tussi , aut sternutatione , quæ post congressum solet concitari à prostitutæ famæ fœminis , vt semen excutiat . Non denique ex immodico calore ; quia fuisset totius ariditas corporis , menstrua cum dolore excreta , atque maxima salacitas .

Verum ab vtero præhumido temperamento donato :

E 3 ratione

ratione cuius postridie à coitu semen excernabatur, quam rationem, & ipse *Gal. 1. de morb. mul. 27. & 28.* proponebat. Ad quod forsàn etiam concurrebat omentum os uteri comprimendo, ut docet *Divinus Senex V. Aph. 46. quæcumque præter naturam crassæ non concipiunt utero; his omentum os uteri comprimit.* Nam cibis, & potibus liberalius vsa, otiosæque vitæ dicata, sensim, & sensim fuit pinguefacta; potior enim, & melior pars cibi, sanguinis, & feminis in pinguedinem, & crassitiem omenti, & totius absorbnebatur; ut *Aristoteles 1. de Gen. Animal. & 2. de partibus animal. Cap. 5.* scribit. Nec non *Hipp. lib. de*

de *Aere*, *aq.*, & *locis*:
mulieres Scytarum ob hanc
rationem infecundas esse at-
testatur. Crudior vero, &
deterior pars frigiditatem,
& humiditatem introduxit;
Inde nec semen attrahebatur,
nec immissum retinebatur,
nec coitu fœmina admodum
delectabatur, neque men-
strua ad exigentiam exerce-
bat.

Nihilominus conceptus
sperabatur, præsertim cum
Patiens ad omne præsidio-
rum genus se promptissimam
præstabat. Itaque post pe-
ractam menstruorum expur-
gationem trium dierum spa-
tio intermisso, totius corpo-
ris purgatio instituebatur;
quo facto ex fonte Chirurgi-
co eductus fuit sanguis ex ie-

104 *Observationes*

coraria brachij dextri, tempore distantia à præterita, ac futura menstrua euacuatione; mox fuit vena pedis aperta, quæ etiam circa finem menstruorum, casu quo defecissent, fuisset seccanda.

Ex Pharmacia pro dicta totius corporis expurgatione omnium primum fuit *R. elect. lenit. unc. j. specier. Hiera simpl. Gal. cremoris tart. ana drach. j. M. F. bol.*

Humores præparabantur *oximel. simpl. syr. de Cori. citr. cum aq. cinam.* pro prima, & alijs vicibus; Parati educti fuerunt taliter: *R. mel. ros. sol. syr. ros. sol. ana unc. iij. Elect. diacathol. unc. s. Aq. flor. citri. q. 5. M. F. potio.*

Secunda præparatio instituebatur ex *oximell. simp. syr. de*

Circa Morb. Mul. 105
de Eupathor. cum Rhab. in decoctione cichorei, borag. beton. agrim., petrosel., matricar. Artemis. per quinque dies. Demum purgabantur, R. Rhab. elect. incisi. Agar. Trochis. ana drach. j. spicae ac Zinziberis parum F. I. S. A. in aq. flor. citri Q. S. F. expres. & collaturæ Adde mell. ros. sol. syr. ros. sol. mannae electæ unc. ij. M. F. P.

His peractis ad primarum viarum absterfionem, administrabatur *aq. Test. cum suo dehiculo*, Interim parabatur decoctum in iure galli veteris, ex guaiaco, china, saffra, additis *Capil. Veneris, artemis. Aristolochia, rub. Tinctorum pulegij Calamenth.*, cui decocto præmittebatur *Conserua malua cum sal. Tbe.*

E 5 ria-

106 *Observationes*
riacali per 15. dies.

Extrinfecus vtilia fuerunt
Balnea *Aquar. sulphur. Ap-*
pon. pro infessione . Adhoc
fortassis fecissent Thermæ no-
strarum partium , vel Sty-
riacæ prope Cileam , &
Græcium : quibus summam
vim inesse Excellentissimus
Professor meus ANTONIVS
de POZZIS maximus Phi-
losophus , & Medicus Græ-
cij sæpe sæpius asseuerabat .
Iuuabant etiam summopere
peffi vim habentes , & edu-
cendi , & exsiccandi vteri
mucositates , reformati ex
fol. Hyperici rasur eburis
ambr. orientali , spica nar-
di , & cum succo Nepetæ , &
orobi reformati .

A proprietate iuuare cre-
debatur hoc : ꝛ *rad. Eringij*
vnc.

Circa Morb. Mul. 107

*unc. j. Artemis. M. j. maiora-
na M. S. M. in vino bulliant,
& dabatur ad cyathum vnum,
præmittendo bolum: ex Tri-
fera magna Gal. Satirionis in
vin. malu. à scrup. .s. ad
scrup. ij. Sicut etiam succus
saluæ depuratus ad unc. j. cum
saccharo mane ieiuno stoma-
cho epotus fuit per plures dies.*

*Extrinfecus inungebatur
vterus: oleo momordicæ, &
succo saluæ cum paucosale.*

*Illitio quoque ex baltamo
naturali ante congressum ari-
debat Proffessori; sicut etiam
coitum desinente purgatione
laudabat. Nam tunc opti-
mum esse concipiendi tem-
pus opinabatur; quia se-
men facilius à reliquijs men-
struorum circa cornua vteri
firmatur. Quamquam Hipp.*

E 6 lib.

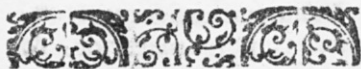
108 *Observationes*

lib. de natur. fœtus contrarium videatur sentire, cum dicat: Non vacuis autem matricibus, & venis factis à sanguine concipiunt à se mulieres pueros, post menstruorum siquidem purgationem mulieres maximè concipiuntur in utero. Ex quibus deduco, ante menstruam purgationem tempus esse magis aptum ad conceptionem, cum uterus sit propter sanguinem mēstruum calidior, & hanc ob rationem magis attrahens; Præter, quod ad conceptionem pueri maior dispositio requiratur. Igitur uterus ante menstruam purgationem magis est dispositus, cum dixit Hipp. tunc pueros concipi, post vero purgationem fœmellas.

Victus

Victus fuit exsiccans, & ex-
tenuans, potus meracior, &
parcissimus, exercitium lau-
dabatur. Sicut etiam lætus,
& tranquillus animus: qui ad
concupiscendum, immo ad bo-
nos conceptus edendos, est
aptissimus, & necessarius.
Cum videmus spurios ma-
gna ex parte esse pravis
moribus; quia con-
cipiuntur à pa-
rentibus,
vel
timentibus, vel ma-
lè animo af-
fectis.

DE VTERI
Procidentia.

1661. Mense Nou.

Observavi mulierē
quadraginta quin-
que annorum tempera-
menti frigidi, & hu-
midi, quæ multos an-
nos passa est pudendo-
rum madorem ferè con-
tinuò sine tamen concep-
tionis inrerceptione; bis
enim peperit, ac statu-
tis

his temporibus fluebant
 menstrua recrementa,
 tertio tamen ab hinc
 mense persentire cæpit
 pondus in pube cum dif-
 ficultate meiendi, ac fe-
 ces deiiciendi: dolor co-
 xæ, lumborum, hypoga-
 strij, pudendi, ac ossis
 sacri vicissim urgebat.
 Postmodum retulit unà
 cum obstetrice tumorem
 quasi extensæ pellis &
 ad instar oui maioris
 pondus circa labia pu-
 dendi deprehendi.

INterim accersitus Vir in
 Arte Præclarus: aliquibus
 exploratis promptè proptu-
 lit, in hac Egregia fœmina
 vteri situm esse mutatum.
 Et quidem non ad partem
 superiorem, quia motus lo-
 calis vteri ad superiora in præ-
 cedentibus nostri libelli fuit
 reprobatus: nisi motum ali-
 quem improprium: quo, se-
 dilatando, aut constringen-
 do, aut vapores modo ad
 hanc, modo ad illam par-
 tem mittendo; modo hanc,
 modo illam partem magis læ-
 dere videatur, cum *Hipp.*
 velimus admittere: qui signa
 exactissimè describit vteri si-
 tum mutantis ad caput, ad
 cor, ad septum trasuersum, ad
 iecur, & ad alias partes;
 quæ etiam ab *Hipp.* accepta
 leguntur

Circa Morb. Mul. 113

leguntur apud *Mercurialem*
lib. 4. de morb. mul. (ap. 21.
Non ad latera, nec finitrum,
nec dextrum; Non ad dor-
sum, nec ad coxas, crura, &
pedes. Verum versus labia
pudendi, quia tumor ab ob-
stetrice ad instar oui cuius-
dam magni tangendo locos
muliebres depræhendebatur,
pudendum dolore torqueba-
tur, calore quodam febrili
æstuabat, & guttatim vrina
prodiuit.

Causarum seriem indaga-
turus Publicus Archiphrisicus
negando procedebat. Non
enim hunc vteri prolapsum
factum fuisse asseuerabat à li-
gamentorum ruptione; quo-
niam subito, ac derepente
ortus fuisset, & maiori cum
dolore afflixisset, & sanguinis
flu-

II4. *Observationes*

fluxus interdum abseruatus
fuisse. Non ob pondus ali-
quod, quo veluti onerosus,
& grauis factus deorsum
ruisset : vt *Auicennas* apo-
stemata omnia causas prolap-
sus vteri esse credebat ; quia
nulla talium signa apparuere.
Non etiam a partu laborioso,
vel ab abortu, vel à violenta
Secundinæ exttactione ; cum
hæc antea foeliciter successe-
re . Non à ligamentorum
erosione ; quia nulla stygma-
ta vlceris fulgebant cum pu-
ris fluore .

Verum à laxitate membra-
narum, atque ligamentorum
facta ab humiditate, vt *Aue-
roes, Moschio, Paulus, &
Aetius* præcipuas causas vte-
ri procidentiae esse putarunt .
Nam sensim, & sensim geni-
tus

tus fuit, & miti cum dolore affligebat propter affluxum humoris pituitosi, quia totum corpus, ac etiam pudenda consimilibus excrementis scatebant.

Intentiones curatiuas ex recensitis deprompsit, ostendendo primam indicationem consistere in repositione uteri: Secundam in eiusdem retentione. Deinde, ut commodius succederet ligamenta laxa, & humiditate madentia dixit exsiccanda, ac adstringenda, euacuando materiam iam genitam sensibilibus, & insensibiliter, & a parte affecta diuertendo, nouæque materiæ prouentum intercipiendo calefacientibus, & corroborantibus, ac modice exsiccantibus viscera naturalia,

116 *Observationes*

turalia , & partes vteri.

Quos fines non diffidebat consequi ; quia affectus novus erat , à ligamentorum laxitate prodiuerat , & foemina constantibus erat viribus . In Chirurgicis : præmisso clystere , ac euacuata , vrina ægram iussit supinam collocari in lectulo cum coxis sublimatis , & poplitibus reflexis , ac capite quantum fieri potuit : demisso , & obstetricem sensim tua morem illum inunctis manibus apprehendere , vterumque introrsum adigere . Linimentum fuerat . *Rx olei mastichini myrt. cydonior. ana vnc. .ss. vini austeri vnc. iiij. M. & buliant vsque ad consumptionem medietatis. Et vt facilius reponeretur cucurbitula sub*
mam-

mammis , & vmbilico fuit applicita . Quibus omnibus parum proficientibus, ferrum ignitum approximabat vtero, cuius calore vterus veluti conuulsus , retractus fuit ad sua principia . Similiter intestina si prolapsa sunt, ad suum locum redigi docebat, edoctus tamen, & ipse a *Roderico a Castro de morb. mul. lib. 20. cap. 17.* Postmodum fonticulos inurendos iussit interno dextro fœmori , & brachio sinistro .

In Pharmacia parabantur Pessi, & fomentationes adstringentes ad retinendum vterum in proprium centrum iam repositum . *Pessi* in formam Pyri construebantur ex *lana succida, vino austero, succo accacia, oleo mast. ros. magida,*

didā, mox aspersa boli armeni, mastiches, & rosarum rubr. puluere.

Fomentationibus spatia vterina fouebantur: vt decoctione in vino optimo subadstringenti radicum tormentilæ, bistor. consolidæ maior. Plantag., Pentaphili, Myrthi bursæ past. Millefolij, artemis. saluæ, balasstriorum ex aqua fabr orum.

Deinde toto corpore prius vniuersalibus appropriatis repurgato repetitis vicibus, fuerunt præscriptæ aquæ thermarum sulphurearum App. & quidem deiectione sumendæ cum suo vehiculo, quoniam etiam ex iisdem aquis infessus imperabatur. Nec non ad maiorem corporis exsiccationem: parabatur decoctum,

ex

Circa Morbr Mul. 119

*ex smilace aspera , lentisco ,
Viscoquercino , sassafras in iu-
re galli veteris . Quod per
plures dies summopere con-
duxit .*

*Externè inungebantur re-
nes unguento Comitissæ . Item
unguento de corticibus casta-
nearum . Interim non ne-
gligebatur victus ratio , supe-
rioribus semper propor-
tione respondens .*

*Hinc incolumis
evasit ,*

&

*indies conseruabatur
summa cum sa-
lubritate .*

)? (

DE

DE DIFFICILI
foetus mortui partu .

1662. Mense Martij.

Mulier viginti annorum calidi, & humidi temperamenti gravida in octavo mense, nimia hemorhorgia narium vexata cum magna virium iactura; Sanguine tamen violenter cohibito à celebri chymiatro suo valido narcotico, ac
refri-

refrigerante Arcano mul-
 lier sensim, & sensim
 cœpit febricitare, lac è
 mammis fluere ijs mox
 & mox extenuatis sine
 ullo fœtus motu, quem
 tamen antea sæpè sæpius
 perceperat. His acces-
 sit oris fœtor, aqua &
 sanies ex utero fœtida,
 stomachi, & capitis
 delores, horrores, &
 animi deliquia.

Mulier prope præfinitum
 partus tempus supra-
 dictis symptomatis afflicta,

F

Me-

Medicos adesse cupijt, iisque consultantibus ex inditijs satis manifestis statutum fuit: fœtum in vtero mortuum existere; Non quidem à nimia caliditate totius, aut vteri: quâ resolutis tenuioribus humorum partibus, & remanentibus crassioribus ad nutritionem ineptis, alimento fœtus destitutus, corruptus fuisset.

Non à siccitate: quâ ligamenta veluti chordæ exsiccata disrumpuntur, & ideo priuatus nutrimento fœtus è vita cessisset; vt plantæ in terra arida solent exarescere.

Non à sanguinis prauitate, quam ob causam fœtus in vtero morbum contraxisset, & indè extinctus fuisset.

Non

Circa Morb Mul. 123

Non à copia : quâ suffocatus, *vt Hipp. lib. 1. de morb. mul.* fieri obortum scribit ; Non à casu, non concussione, aut motibus violentis.

Non ab animi pathematibus ; Non a nimijs purgationibus foetum necare valentibus.

Non denique à morbis, seu chronicis, seu acutis : qui à matre communicati foetui mortem inducunt ; *vt testatum reliquit Hipp. 5. Aph. 30.* scribendo ; *mulierem morbo acuto corripi lethale.*

Non à tumoribus, & ulceribus in utero : quæ etiam lethalia esse Idem *Diuius Senex Lib. supra cit.* scripsit : *In utero grauidæ si fiat erisipelas lethale.*

124 *Observationes*

Verum à defectu sanguinis : id quod etiam attestantur auctoritatibus Hipp. 5. *Aph.* 31. nimirum : *mulierem utero gerentem sanguine misso ex vena abortiri, & magis si fœus sit grandior.* Quid mirum igitur si fœtus copiosa per venas narium sanguinis fluxione, & inde inedia debilitatus interiisset? maximè cum octimestris. fœtus : qui grandior, maiori-que alimento indigens tantam alimenti ex sanguine materno habiti iacturam non possit perferre, indeque superstes evadere; Eo minus propterea quod spiritus sopiti fuere, ac torpidi redditi, calor influens matris interceptus, calorue exilis ipsius infantis extinctus à medicamento

mento narcotico , ac refri-
gerante valido per os exhibi-
to, à Chimico Sua in Arte,
medicamentis parandis Viro
præclaro , at in medicando
nescio quo modo experto ,
atque fortassis ex numero eo-
rum , qui nec à limine salu-
tatis magnis Philosophiæ , &
Medicinæ Principibus , *Ar-
stotele* , *Galeno* , & *Hippo-
crate* in periculosissimum
medendi mare se se conij-
ciunt ; vel forsan non recor-
dabatur (vt eum excusem)
magni maximi Hipp. præcep-
ti in v. *Aph.* 23. In his fri-
gido vtendum vnde fluit san-
guis , aut fluxurus est , non ad
ipsa , sed circa ipsa vnde fluit .
Et in Lib. de *Aere*, *Aquis* , &
Locis , quod frigida (vt aqua)
absumentes fœminæ , nec concipiunt,

piunt, neque pariunt, nisi cum magna difficultate. Arist. in Lib. de Generatione animal. 40. frigida nocere fœtui. Et Gal. 60. de sanitate tuenda, & in lib. de Theriaca ad Pisonem scripsit: narcotica, & frigida, ut Theriaca pueris, senibus, & gravidis non exhibito.

Sanguinis itaque per nares copioso fluxu, & medicamento valde frigido per os exhibitō veluti duobus telis confixus laxatis, ac abruptis ligamentis abdominis debilis fœtus immam partem proprio pondere petijt: cuius imbecillitatem significat spontaneus lactis effluxus; ut habemus ex *Hipp. v. Aph. 53.* dicente; *mulieri utero gerenti si lac multum è mammis effluit,*

effluit, *foetum imbecillem significat*. Mammarum etiam extenuatio eiusdem corruptionem Ex eodem *Diuino Sene lib. supra citato Aph. 54. Quae corrupturae sunt foetus; his mammae extenuantur.*

Tandem foetum mortuum detegebat priuatio motus: quem vtero gerens antea saepe saepius perceperat, eiusque corruptionem oris foetor, egrediens ex vtero foetida sanies, ex cuius euaporatione eleuata ad cor animi deliquit, & febres cum horroribus ob membranofam vteri substantiam, ad caput dolores, vertigines, & alia symptomata sequebantur.

Spes fuit in angusto posita; imminebat enim periculum ex frequentibus typhimijis.

128 *Observationes*

Indicabantur per os aperientia irritantia , foetum mortuum expellentia ; Per vterum vero laxantia , & foetum extrahentia .

Itaque statim propinabatur in cyatho aquae sabinae drach. j. pulveris compositi ex Sabina , Castor. Aristoloch. rotunda , trochiscis de myrrha ana drach. j. cinam. drach. .ss. croci scrup. j. & quidem tribus horis ante cibum, sub cibo vero semper praestabantur cordialia , *vt confect. Alchermes , confectio Hyacinthi lapis Betsoar. occidental. Mitridatica confectio cum aquis de toto citro scorzonera, cardui sancti, borrag. & Melissa.*

His administratis sternutatio imperabatur Authore
Hipp.

Circa Morb. Mul. 129

Hipp. quæ foetum mortuum
mouere, ac expellere potens
erat: sternutatorium fuit
confectum ex puluere *pire-*
thri castor., *sinapi*, ac *vera-*
tri spiritu tamen per os co-
hibito, & naribus manu de-
tentis. Interea regio pubis,
& pudendi inungebatur: vn-
guento facto ex *pul.* simul
commixtis *Galb.* *agar.* *Ari-*
stoloch. *rotun.* *cucumeris syl.*
anna drach. j. cui addebatur
ammoniacy dissoluti drach. j.
ol. Keirini q. s.

His actis leniens, & laxans
medicamentum exhibuit,
oleum nimirum *Amygdala-*
rum dulcium nouiter extracta-
rum ad unc. vj. cum saccharo
violato puluerizato: quo vte-
rinae partes lenitæ, atque la-
xatæ fuerunt, & sternutatio

E S rur.

130 *Observationes*

rursum procurata exhibito supradicto sternutatorio.

Pessus fuit etiam introductus qui innunctus fuit *unguento* facto ex *Galb. Opopon. benzoin. anna. drach. j. oleo Keirino q. s.*

Totum abdomen, & latera illita fuere *oleo liliaceo, Keirino, & amygdalino*. His adhibitis foetus e vtero processit.

Ad dolores leniendos paratum fuit *ius Alchimilla alteratum*; & ad partes corroborandas *decoctum Artemis. malux, rorismarini absinthij, myrthi, hyperici*.

Duo magna remedia hic placuit adnotare ex *Zacuto Lusitano de Praxi Medic. admir. lib. 2. obser. 153., & obser. 154. ad excludendum foetum*

Circa Morb. Mul. 131

foetum mortuum ab ipso Au-
thore admirabilia dicta, &
experta. Primum est *unguen-
tum*: quod positum super ven-
trem, & in perinæo alijs incassū
tentatis fœtum extraxit. Est
autem hoc: *R. Medul. co-
locynthid., succi colocynthid.
viridis an. unc. j. succi Rutæ
unc. j. s. Euphorbij unc. ij.
Unguent. Arthanit. maioris
unc. ij. Myrrhæ drach. vj. olei
de Castor., olei Rutæ an. unc. j.
coquantur ad succi consump-
tionem, & fiat unguentum.*
Secundum est *Pessarium*, quod
post applicitum *Balneum* pa-
ratum, & administratum, fœ-
tum mortuum, cum vehemen-
ti impetu exclusit. forma Pes-
sarj est hæc. *R. Ammoniac.
Opponac. castor. serapin. Elle-
bor. nigri Staphisagr. Aristoloch.*

132 Observationes

loch. rotund. Pulp. colocyn-
thid. Scommon. an. scrupu-
lum j. Euphorb. drach. j.

cum succo Rutæ Ciclamini.
cucum. Asinin. & felle Tau-
rino fiat Pessarium digitalis
longitudinis, & filo allige-
tur.

Victus ratio fuit facile nu-
triciens spiritus regenerans pa-
rum sæpeque oblata.

DE FEBRI ALBA,
seu Morbo Virgineo.

1662. Mense Aprilis .

Observauit Nobilem,
& Formosam
Virginem decem, & sex
annorum, temperamen-
ti calidi, & humidi à
primis principijs; cui
tribus mensibus parcius
fluxère menstrua, duo-
bus vero ab hinc ex to-
to fuère retenta. Hinc
faciei.

faciei, genarum, labio-
 rumque cum tumore,
 et liuore quodam sub-
 albedo fuit exorta, in-
 solita mœstitia, cum
 timore, et difficili re-
 spiratione, palpitatione
 cordis cum arteriarum
 circa tempora pulsatio-
 ne; cibi fastidium, de-
 bilitas ventriculi, fe-
 bris lenta continua, in-
 tumescencia quædam to-
 tius corporis, et præ-
 sertim pedum circa ma-
 leolos, membrorum gra-
 uitas,

Circa Morbos Mul. 135
uitas , Et facultatum
omnium languor .

A Ccedens Vir Præstantif-
simus solo intuitu com-
pertum habuit, Egregiam, &
Mœstissimam Virginem Vir-
gineo morbo (quem Alij fe-
brem amatoriam vocant) de-
tineri, quia lente febricita-
bat, toto quasi corpore tu-
mebat, & viuidus faciei co-
lor in subalbium, & liuidum
fuit cōmutatus ob crudorum
humorum copiam a debilita-
te ventriculi, hepatis, & lie-
nis ennatam, quique crudi,
& lenti humores sensim, &
sensim ad vias vteri detrusi
obstruendo, & intercipiendo
primo imminutos, deinde
ex toto suppressos menses cau-
sare.

136 *Observationes*

fauere suppressisque menſibus
denuo vias communes, &
viſcera obſtruendo calorem
natiuum iam ſarcinâ crudo-
rum humorum obrutum in
profundum debilitatis ſepe-
ſuere . Hinc praua in natu-
ralibus concoctio, & humo-
rum depuratio, diſtributio
impedita, ſœda in ſpirituali-
bus elaboratio : quo factò
mœſtitia, & timor ſuccrèue-
re, palpitatio, & arteriarum
pulfatio, febris, cibi faſtidium,
dolor capitis, faciei ſœdus
color, & totius intumeſcen-
tia .

Ex quibus omnibus rectè
deduci poteſt, Febrim albam
nihil aliud eſſe : quam mor-
bum, vel ſymptoma cum do-
lore faciei pallido, virium
languore, membrorum gra-
uitate

uitate , cibi fastidio , cordis palpitatione , respiratione difficili, mœrore, pedum palpebrarum , faciei tumore, œdematoso à deprauata nutritione, & crudorum humorum copia ex viscerum, hepatis, lienis, ventriculi praua dispositione genita , & hinc valorum circa vterum, & vicinorum viscerum obstructione, ac inde menstruorum suppressione orta.

Verum cum mensium suppressio malorum omnium fons esse possit, & origo ex Diuini Hipp. sententia v. *Aph.* 57. vbi dicit: *quod mensibus deficientibus morbi fiant ex vtero.* prima fuit indicatio eos reuocandi, totumq; corpus ab humorum vitiosorum colluue emundandi, cum etiam

pau-

pauciores quam fieri oportet, vel non eodem semper modo euntes purgationem indicent ex eodem Diuino Sene in *v. Aph. 36.* dicente: *mulieri menses decolores, nec eodem semper modo, & tempore pro-* dentes purgationem semper indicant esse necessariam.

Itaque proposita fuere præparantia, deobstruentia, & purgantia ex præsidijs Chirurgicis, Pharmaceuticis, ac Dieteticis; in quibus spes effulgebat euellendi morbum: quia non erat inueteratus, nec contumax affectus, quoniam florida erat ætas, & ad quælibet remedia Nobilissima Patiens se promptissimam ostendebat.

In Chirurgia lenita aluo, nec non parato, & leniter purgato

gato corpore crudissimis existentibus humoribus sanguinem educebat, cum ex hoc præsidio iuculentum semper sperasset iuuamentum, & quidem per vices ex vtraque saphena, inde ad diuertendos humores, vaporesque ab utero ad caput fuit fonticulus inustus coxæ dextræ; nec non imminentibus mensibus frictiones pedum, & cucurbitulæ non scarificatæ maxime in usum prodiuerant.

In Pharmaceuticis in primis lenita fuit albus medicamenti solidis phlegmagogis ut *R. Ellect. lenit. cassiæ nouiter extractæ ana, drach. iij. specier. Hier. simp. Gal. drach. ij. crem. Tartar. drach. j. M. F. B.*

Præparantia fuere parata
ex

140 *Observationes*

ex his: quæ calefaciendi, crassosque humores incidendi, & vim attenuandi habent, & prius sine diluto ut R. syr. acet. simp. scyllit. de cort. citr. de capill. Ven. ana unc. j. emulsionis sem. cit. q. .s. M. & sic pro quinque diebus. Purgantia prædictis lenientibus immixta fuere, & Elect. lenit. drach. v. cum confect. Hamech. drach. iij. M. & fiant bol. cum host.

Validiora præparantia crassior materia ex gebat, puta : syr. byzant. cum aceto de beton. composito, de quinque radicibus, & capill. Veneris, de succo borrag., de cichor. cum Rhabar. in decoctione radicum, & herbarum aperientium hepatis, & utero accommodatarum similiter per quin.

quinque dies.

Interim topicis locus erat facultate pollentibus obstructions resserandi partesque læsas roborandi. Hinc paratum fuit elegans decoctum ex ligna Guaiaco, visco queruo, ac saßfras iniure Galli, cum herbis aperientibus proprijs addito chalybe potabili Magni Ducis Hetruriæ præmisso illi quotidie bolo, ex trochis. de Eupatorio de caparibus, & de absynthio, & fere scrup.). salis eiusdem per quinque dies. Cæterum per alios quinque dies, & ultra fuerunt præscripti Therebintinae larinæ lotta, non coctæ in Aq. malvarum boli duo ex drach. j. s. Interim bis fuit corpus depurgatum specierum Helescoph. drach. ij.

A qui-

142 *Observationes*

A quibus maximè conducebant sacrae Aquæ *Apponitana* sulphureæ deiectione sumptæ cum suo vehiculo *syr. de pol. comp. ad vnc. iij.* in primo cyatho. Dixi sacrae aquæ ; quoniam omnes Aquæ medicatae sponte nascentes sacrae ab *Aristotele* in suis Prob. ab effectu dicuntur , quoniam sacros , ac penè diuinos effectus edunt .

Ad vteri robur , ac fortius referandas obstructions fuit exhibita *triphera magna sine opio, trochisci de myrrha, ac radices scorzonerae* , & per interititia *lapis Bezoar cum sale scorzonerae, absynth.* in semi drach. *tripheræ mag. sine opio.*

Iniungebatur etiam vteri regio : *oleo Keirino, lillior. alb.*

in

in quibus erant dissoluti *tro-*
chisci de Myrrha.

His omnibus amica succe-
debat victus ratio, ex cibis
facilis concoctionis, celeris-
que distributionis. *Acetum*,
atque eo parata negabantur.
Viro tamen nupta si fuisset in
hæc vix incidisset. Hinc sa-
lubre semper fuit Hipp.

consilium : Virgi-
nes Viro ma-
turas

Viris (in matrimonium
dico) esse con-
cedendas .

DE HYDROPE Vteri.

1662. Mense Martii.

Observaui Nobilem
Virginem anno-
rum viginti quatuor
circiter, temperamenti
calidi, & humid: plus
iusto; cui ab hinc non
paruo tempore facies cœ-
pit colore albo fœdari;
nares mucosæ fieri, men-
strua nonnihil suppri-
mi.

mi , venter circa re-
gionem vteri , equaliter
in tumorem mollem , &
ad tactum facile ceden-
tem eleuari ; quo sen-
sim , & sensim gran-
diori facto excretio mor-
dinata cuiusdam humi-
ditatis modo subalbida ,
modo subrubra obser-
uabatur , murmura ad
motum Patientis in vte-
ro percipiebantur , ob-
stetrix imposita manu
persensit circa os vteri
humiditatem , & ma-

dorem quendam, tumor
levis inguinum, & pe-
dum apparebat, atque
difficulter ambulabat.

Rogatus accessit Vir sum-
mi Ingenij SEBASTIA-
NVS SCARABICIVS, Præ-
ceptor meus Collendissimus,
Medicinæ Practicæ Professor
Publicus, & factò diligenti
examine existens parumper
perplexus tandem protulit
Venustissimam hanc Virgi-
nem hydrope vteri labora-
re.

Non autem tumore fla-
tuoso, quem *Avicenn. Fen. 2.*
Tractatu 4. vocat inflationem
matricis; quia sine tensione
erat, ad pulsum sonus non
cedebat.

edebatur , & flatus non erumpebant ; Nec ea inflationis specie : quam idem *Auicennas* non inflantem eodem in loco, vocavit, quia tumor aderat, qui non fuit factus à flatibus in intestinis fluctuantibus ; quia rugitus hinc indè non vagabantur, nec cum rugitu crepitus fiebant .

Non tumore aliquo in musculis abdominis ; quia ad leuem tactum durities aliqua cum dolore fuisset percepta ; Nec profundo tactu, & dolor, & durities sentiebatur ; quia tumore aliquo inflammatorio ipse vterus fuisset affectus . Inde .

Nec tumore bilioso affligebatur ; quia per consensum caput, cor, ventriculus, coxæ, & crura laborassent : Et qui-

dem caput, quia adfuissent dolores capitis potissimum in fincipite, dolores oculorum, & colli; Immò in inflammatione vehementi vteri inflantur venæ colli, & quasi contorqueri videtur collum. Cor, quia adfuissent febres, lypothimiæ, syncopes. Venter, quia nausæ, singultus, vomitus inappetentia. Coxæ, & crura, quia mox talem inflammationem sequuntur dolores, lassitudo eorum, & ineptiundo ad motum maior quam in hydrope, quæ omnia etiam maiora in augmento inflammationis.

Nec erisypellate vterus infestabatur, quia omnia prædicta accidentia vehementiora fuissent, febres ardentissimæ, frequentes syncopes, dolor

lor capitis, delirium cum vehementi rubedine faciei, & totius corporis cum pustulis.

Nec tumore scirrroso fuit affecta, quia in hoc tumor tactu durissimus absque patientis dolore, nec leui quidem percipitur.

Nec tumore cancroso: in quo omnia vehementiora, quam in tumoribus calidis percipiuntur; acerbissimi dolores, syncopes frequentes, sudores fiunt, & potissimum ~~exsiccationum~~. Nec ulcere cancroso; quia ex utero sanies virulenta modo subalbida, modo subnigricans fluxisset.

Neque à mola, quia in hac pondus maius in immo ventre percipitur, ac mammae turgent.

G 3 Omnium

150 *Observationes*

Omniū minime vtero ge-
rebat, quia tumor iuxta ven-
tris amplitudinem extende-
batur: (quod hydropis vte-
ri est proprium,) At in gesta-
tione vteri tumor acuminatus
existit, menstrua vt plurimū
non fluunt, quod habetur ex
*Hipp. v. Aph. 62. si mulieri
cessant purgationes, nec febris
neque rigor superueniat, &
fastidia incidant, iudica ipsam
in vtero habere.* Præter quod
in hac Patientē humor qui-
dam sanguinolentus, prae
nullo seruatō ordine fluere, ac
cito finire obseruabatur.

Non denique hydrope ven-
tris laborauit; quia carebat
siti, & tumor à supernis ad in-
ferna, (& non è contra, vt in
hydrope ventris solet fieri)
properabat. Ex his:

Igi-

Circa Morb. Mul. 151

Igitur constabat Egregiam hanc Virginem hydrope vteri laborare, cum etiam in vtero aquam colligi posse, & inde hydropem fieri docuerit *Hipp. 1. de morb. mul. & in fine lib. 4. de morb. Aëtius lib. 16. cap. 79. & Auicennas 21. Tertij, Tract. 4. cap. 24.* quos etiam est secutus *Mercurialis lib. 4. de morb. mul. cap 17.* Restat solum ennodare causas, & locum aquæ continentem.

Causa ergo generationis aquæ non fuit hoc in casu suppressio menstrui sanguinis quo (*ut Auicennas docuit.*) calor nativus naturalium, & vteri partium suffocatus loco laudabilis sanguinis aquam produxisset, vel saltem commutasset; Nec nimia, vel diuturna menstruorum ex-

cretio, quam ob causam debilis vteri calor fuisset dissipatus cum ordinatè antea, & laudabiliter procederent.

Non infestiones factæ in rebus refrigerantibus, cum horum usque nullus fuerit. Non abortus; Nec partus; Neque aer refrigerans.

Verum frigida totius, & etiam vteri intemperies facta à cibis, & potibus refrigerantibus; Nam *lactuca lacte, fructibusq* delectabatur, nonnunquam *frigide haustus* placebat; quâ intemperie introductâ primo bebilitas ventriculo accessit: ex quo sequebatur imperfecta chyli elaboratio, inde primarum viarum obstructio, mox hepatis: ex quo deprauata, vel diminuta sanguificatio. Tandem vte-

ro: quo facto, & ipse sanguinem in aquam commutabat, & aliunde fluentem tanquam lacuna, & sentina omnium malorum, recipiebat.

Ad locum aquæ continentem quod attinet; profitebatur Vir maximus aquam fuisse contentam potius in cavitatē vteri, quam in substantia, seu inter tunicam, & tunicam eiusdem; Ex eo quod aliqua portio humoris semper excerneretur, & dum Virgo honestissima agitabatur, mox murmura perciperentur quod si fuisset in substantia, seu inter tunicas observatum non fuisset.

Pro recta curatione duplex primarius scopus surgebat. Primus fuit aquam genitam euacuare. Secundus causas

154 *Observationes*

generationis impedire, & quia causa immediata fuit frigida, & humida intemperies, ideo calefacientia, & ficcantia proponebantur, nec non deobstruentia, & roborantia. Cum magna tamen spe salutis quia morbus non fuit inueteratus, nec febris, nec sitis aderat, quæ secundum Hipp. in hydrope vteri sunt periculosa, & Pateriens floridæ fuit ætatis.

[In Chirurgia solum cännula in vteri vaginam immittebatur, qua occasione portio aquosæ humiditatis fluebat.

In Pharmacia lenita fuit alvus; *Rx Elect. len. dra vj. specie. Hieræ simp. Gal. dra. ij m. f. boll.* Præparantia fuere, *syr. calidi* propter intemperiem frigidam, mox sequebatur purgans,

Circa Morb. Mul. 155

*gans , ex Agar. Rhabar. fol.
sen. additâ mannâ , & gran.
duobus. Elaterij .*

*Repetitæ validioribus præ-
parationi succedebat purgans
ex pill. cochÿs , de mezereon
cum granis Elaterij .*

*Euacuatio aquæ in vteri ca-
uitate existentis tribus vicif-
sim perficiebatur . Clysteri-
bus , Suppositorijs , & infessio-
nibus .*

*Clysteres in vterum im-
mittebantur facti ex mezereon,
laureola, cucumer. syl. Titimal.
calamentho origon. Artemis.
quibus permiscebatur aliquid
colocinthidis , & aliquid elebo-
ri albi : quæ aquam ex vtero
educebant , vt scripsit Avi-
cennas .*

*Suppositorium hoc fuit .
℞ colocinth. helleb. alb. an.*

℥ 6 scrup.

156 *Observationens*

*scrup. s. nitri , elaterij ana
scrup. j. mellis q. s. m. f. sup-
positorium in vterum immit-
tendum.*

Tandem infessio fuit *in aq.
thermalibus Apponensibus* :
quibus ad maiorem effica-
ciam herbæ addebantur : *lau-
reola , cucumer. syl. titima-
lus.*

Pro corroboratione deni-
que viscerum ac vteri quando-
que *Triphera magna sine opio
cum Mithridatica confectio-
ne , ac sale Artemis. præscri-
bebatur.*

Hic me notare voluit Vir
Sincerissimus, quod hydrops
procedens ex suppressione
menstruorum exigit curatio-
nem diuersissimam à propo-
sita cum *Auicennas* consulat,
in hac mittendum esse sangui-
nem,

Circa Morb. Mul. 157

nem, & agendum prouocantibus menses, atque vrinam. Quare autem in hac sit, & in nostro prædicto casu nulla fuerit indicatio missionis sanguinis, ratio est ista: quia hydrops vteri, quæ non prouenit à menstruorum suppressione, habet coniunctam cachexiam. igitur non conuenit sanguinis missio. At è contra esse necessariam experientia propria Vir Incomparabilis confirmauit. Curauit enim ante annos Nobilissimam Virginem habitus corporis optimi, in qua manifesta plenitudinis signa apparuere, & uterus fuit aqua plenus, in quo casu deuenerat ad S. M. ex inferioribus, vt menses prouocaret à quibus suppressis calor innatus vteri suffocabatur, libera-

158 *Observationes*

beratus tandem per S. M. ab eo molestia, & onere, fortior euasit, ita, vt amplius sanguinem non corruperit, & in aquam mutauerit.

Misso itaque sanguine docebat cū *Auic.* agendum esse prouocantibus menses, & diureticis fortibus. Circa *diuretica* iterum duo venerant considerata *primum*: cur conueniant in hoc casu? *Alterum* quomodo sint administranda.

Quoad *primum* putauit hanc esse causam, quia dum diuretica trahunt ad renes ferrosam humiditatem, consequenter tollunt materiam: quæ confluens ad vterum vertitur in aquam, ita, vt in hoc casu habeat rationem deriuandi, vel reuellendi potius ab utero

Circa Morb. Mul. i. 49

utero , & euacuandi materiam , quæ in aquam verti potest .

Circa secundum maior erat dubitatio , quia *Gal. 1. de simpl. Med. Facult. 22.* inquit ea : quæ prouocant lac , & menses , posse etiam prouocare vrinas , sed quæ verè diuretica sunt inquit prouocant solas vrinas , & nequaquam menses , si igitur hoc verum est , & ex *Auicenn.* opus sit huiusmodi diureticis , non poterimus satisfacere alteri scopo , vt scilicet prouocemus menses . Ratio est , quia si utamur solis diureticis veris , hæc prouocant solas vrinas . Si huiusmodi diureticis permisceamus prouocantia menses , ex hac permixtione prouocabitur sola vrina . Nam
quod

160 *Observationes*

quod fortius est, superabit vim facultatis magis imbecillis : fortior est facultas veri diurectici, quam facultas medicamenti prouocantis, & menses, & urinas.

In hoc dubio sic discurrebat ex eodem *Gal. 7. de simp. Med. Facult. 13.* ubi dicit, aliqua quæ sunt verè diurectica, vt *meum*, & *asarum* mouere non solum urinas, sed etiam menses. Dices, ergo sibi contradicit *Gal.* ex superius propositis. Respondit *Gal.* intellexisse verè diurectica duobus modis, nempe menses prouocare vel *per se*, vel *per accidens*. Per se verè diurectica nequaquam menses prouocant, quia vt dicit *Gal. 1. de simp. Med. Facult. 13.* hæc diurectica per se incrassant sanguinem,

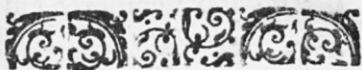
guinem, intulit ergo mouent
menses per accidens, quia
cum hæc diuretica sint appri-
mè calida, consequenter di-
latant vasa venarum, & ar-
teriarum, quibus dilatatis
sanguis facilius ad vterum
confluit.

Vel sic verè diuretica
alia ratione menses prouo-
care per accidens; quia dum
fit separatio à calore horum
diureticorum serosæ humidi-
tatis à sanguine, funditur san-
guis ipse, & dum funditur,
fit magis fluxilis, consequen-
ter facilius in vterum con-
fluit, ita vt si permisceatur
his veris diureticis aliqua
ex ijs: quæ prouocunt menses,
sperandum sit eodem tempo-
re & menses, & vrinas moue-
ri posse.

In simili igitur casu proponit Vir grauiſſimus huiusmodi decoctum : *R̄ fol. agrim. Capill. Ven. Puleg. sab. Petrosel. Rad. Petros. asari Apij anna* M. j. F. Decoct. S. A. & huiusmodi decocti exhibeantur singulo mane *Vnc. vj.* Post huiusmodi Decoct. licebit etiam in hoc casu vti purgantibus superius dictis cū *Elaterio*. Et quoad localia ad euacuantia vteri aquam, omnia supra proposita hic accommodari possunt, non solum intrinseca, sed etiam extrinseca. Omnia emplastra, aut cerota, aut inunctiones : quæ hydropicis ex iecore exhibentur, possunt conuenire.

Victus ex assatis potius quàm elixis constabat. Vinum erat mediocre, & pauca quātitatis.

DE

DE IMMUNITIS
Menstruis, & sterili-
tate.

1662. Mense Maii.

Illustrissima, & le-
tissima Matrona
23. annorum, ad ani-
mi, corporisque munia
quam promptissima, præ-
stantissima formæ, vi-
vidi aspectus, coloris ad
fuscum vergentis, sine
conceptu: cui tribus an-
nis

164 Observationes
nis menses imminuti flu-
xere, & quidem palli-
di, seu cinericei, cros-
si, & veluti caruncu-
lis conspersi. Hinc do-
lores in vteri regione,
lassitudines, nausea,
faciei, pectoris, & cor-
dis exetuantia, suffo-
cationes, lypotimia per
vices, ac intervalla.

FLoruit indemnis Lectissi-
ma hæc Rosa à tot mor-
borum spinis ad vigesimum
vsque ætatis suæ annum,
quam vel sola mensium dimi-
natio iecit in myrriadem
ferè

ferè ærumnarum , adeo , vt
absolutissimam **Diuinissimi**
Senis doctrinam experta co-
guouerit morbos vteri om-
nium esse causas morborum .
Huic itaque tribus annis men-
ses imminuti flux re , cum
tamen in tenella magis ætate
copiosius deflorebant, & pro-
uectiori largius effuere de-
buisent .

Causas huius imminutæ
mensium purgationis inuesti-
gans Practicus Excelentissi-
mus nulla labe tactu depre-
hensâ , nec in regione vteri ,
neque aliorum viscerum , sed
omnibus mollibus , & iuxta
naturæ normam dispositis ; ad
tria illa viuentibus ingruentia
decantata ab Hipp in 6. lib de
morb. vulg. & in 6. Epid. 8.
Textu 7. Nec non ab **Aristo-**
tele

Gele in 2. lib. de partibus animal., se se conuertit , ad continentia . scilicet , contenta, & impetum facientia.

In continentibus , scilicet visceribus , & vasis , vti solum leues aliquas obstructions suspicabatur ; ita in contentis, & impetum facientibus sobolem affectuum vigere asseuerabat , quandoquidem ex immodica efferuescentia iecoris , & cordis , quorum inditia euidenter fuere deprehensa , superassatus propagabatur sanguis , feruidi succreuere humores , quinimo à nimio feruore concreuere , & sic liberum per angustiam venarum, arteriarumque vteri defluxum perdidere . Hinc imminti menses , fortassis steriles , & natura sanguine præter

ter naturam obruta diuersi-
modè fuit laceſſita .

Spiritus quoque impetum
nimirum facientes ex atro ,
tetroque ſanguine coinquina-
ti ſumificam ſubijère natu-
ram : qui ad omnes corporis
partes , etiam ad penitiores
ſe ſe inſinuando dolores pri-
mum in vteri regione , vt in
præcipua nocentium ſede , &
in ventriculo nauſeam , pecto-
re , & corde exeluantiam ,
præſuram , ſuffocationemque
in gula , diſtenſiones vocis , &
reſpirationis interceptionem .
Hinc etiam habitus ſua naturâ
alias hilaris , & ſanguineus , mœ-
ſtus redditus , & ob feruorem
ſpirituum , & humorum ira-
ſcibilis facili negotio eua-
ſit.

Salus expetita remediorum
dele-

delectu; & usu non desperabatur. At conceptio fuit incerta, cum laboriosa plenum opus sit alex nascentia ammolliri. Lectissima enim hæc Matrona, nec sana vnquam concepit.

Expiari debuit totum corpus, viscerum, & sanguinis æstus contemperari, humores fluidi, vterique vasa peruia, reddi, partesque omnes afflictæ contemperari.

Itaque leui quadam mollitione alui facta, aperta fuit vena saphena pedis imminentibus mensibus, mox desinentibus secta iterum malleoli vena: idque bis repetitum. Nam sanguinis missionem ætas, habitus corporis, iecoris calida intemperies, ipsaque sanguinis substantia, excande-
scen-

scientia, imminuti menses,
alijque affectus morborum pro-
ficuam decernebant.

Post, & inter hæc Alius le-
niebatur *Infus. Ros. sol. cum
cremor. tartari* permixtis spe-
ciebus *Hiera simp. Gal.*

At cum dulcia respuisset,
fluidum reddebat corpus ipse
*crem. tart. cum iure alterato
sem. citr. cucur. beton. borag.
cuscut. soncho*, & modico
Puleg. Sic dispositis humori-
bus, & corpore fluido reddi-
to, purgabat *Infus. Ros. sol.
ad quam infundebatur Agar.
trochis. & Rhabar. optimum
incisum*, & *fol. sn.* cum suis
correctius mox *serum lactis
capr.* larga manu propinaba-
tur.

Iterum paratis humoribus
ut supra, purgabat *Elect. Dia-*

H

catho-

Eathol. confect. Hamech, Fol. sen. addito modico Magister. Ialappæ.

Demum altera tantum vice, vel post duos dies propinabatur *Decoctio Epithimi Mesues* cum lib. duabus seri capri-
ni depurati; in quo madebant *commæ absynthij*.

His fuit corpus ritè ab impuris humoribus purgatum, viscerumque seruior attemperatus.

Quo factò Aquæ Beatæ Virginis cum sua methodo proficiebant, tum ad menses, & urinam ciendam, tum ad ipsum conceptum promouendum, qui tamen hucusque non fuit secutus.

Pro infusione *Thermæ* arte factæ parabantur scilicet *ex vino albo, aqua calybeat a fabrorum,*

brorum, alterata Alumine & sulphur. nitri, floribus chamomel. Puleg. matricar. Artemis. sabin. beton. Eupat. sem. Apij cuscut. Melissæ, & consimilibus. hæc infusio raro usurpabatur.

Regioni pubis adhibebatur fons ex vino albo, in quo ebullierant fl. cham. Puleg. fœn. grac. Matricar. beton. Apium flor. Aurant. citr. & his imbuta spongia fovebantur partes. Feruor viscerum cohibebatur succo depurato cichorei, & similibus cum saccharo.

His adhibitis res ex voto cessit, nec fuit necesse Illustrissima Dominam pluribus defatigare. Cardiaca solum vterina, seu confortantia offerebantur, & quidem ea quæ

172 *Observationes*
in similibus consuluit Hipp. ut
sunt *Puleg. castor. Theriaca,*
& *Thriphera.*

Victus sanguinem generans
non adhibebatur. At *vina*
lymphata, & omnia *cedro*
alterata fuere proficua, mo-
deramen in sex rebus
non naturalibus ser-
uabatur, me-
lancholia,
atque
solicitude debuit
deuita-
ri.

DE SIMILITUDINE
& Dissimilitudine

INTER FILIOS,
& Parentes.

Riplex similitudo à *Gal. 2. de semine cap. 5.* constituitur : quam ego di-
uideo in similitudinem secundum *speciem*, & secundum *individuum*. prima est, cum homo nascitur similis homini, equus equo, & sic de qualibet specie. Secunda similitudo nempe secundum individuum iterum duplex est : vel enim

similirudo est secundum sexum v.g. quando mas assimilatur mari, foemina foeminae, vel est quoad accidentia, in qua filij oriuntur similes parentibus, aut secundum eodem colores, aut mollitiem, vel duritiem, & secundum ea: quæ ad conformationem pertinent, secundum magnitudinem, numerum situm, &c.

Loquens *Gal.* de prima similitudinis specie 2. de *sem. cap. 2.* docet fere totam causam huius similitudinis tribui a matre, rationem affert, quia hæc similitudo proficiscitur à materia ipsius foetus, maiorem autem portionem materiae tribuit foemina, quam mas propterea causa præcipua huius similitudinis est foemina. Quoad secundam similitudinis spe-

Inter filios, & parent. 175

speciem in eodem 2. de sem. cap. 5. refert in vehementiam, vel defectum caloris. Si enim calor in speciei exuberet, docet hac ratione mares gigni si deficiat, foeminas. Rationem affert, quia foemina est mas imperfectus, dum ergo fit conceptus, si calor exuberet, inquit *Gal.* partes extra corpus mitti, & sic marem constitui, si deficiat retineri has partes, & foeminam oriri.

Quoad tertiam similitudinem locis supra citatis docebat *Gal.* hanc proficisci à facultate formatrice, & quia facultas formatrix quandoque fortior est in femine viri, quam in femine mulieris. Hinc, docet ipse, sequi similitudinem secundum effi-

H 4 giem

giem modo Patris , modo Matris.

Circa primam similitudinis speciem ad *Gal.* sic arguentor : id propter quod homo est similis homini , est id, quo homo ab omni alio differt, sed homo differt ab omni alio propter formam substantialem, nempe propter animam rationalem, ergo causa similitudinis primæ speciei est forma substantialis, & non materia, vt doctissimus *Galenus* docuit.

Quoad secundam speciem similitudinis *Gal.* non contradico cum *Auicennas* quoque 21. tertij *Tracl. 2. cap. 2.* fuerit huius sententiæ, nec vllam aliam causam ponit, quam calorem. Et licet 21. tertij *cap.* de causis masculinitatis plures

plures causas videatur recensere: quæ concurrunt ad maris productionem, omnes tamen eo diriguntur, ut calorem augeant.

In tertia similitudinis specie quero ex *Galeno*; cur mulier ex se concipere nec imperfectum quidem foetum possit? cum doceat facultatem formatricem consistere etiam in semine muliebri. Dicit, facultatem in semine muliebri debere ad actum reduci à formatrice facultate existente in semine virili. Dico ego, ergo formatrix in semine virili est semper fortior, cum possit formatricem in semine muliebri existentem reducere ad actum: consequenter filios semper debere esse similes patri.

178 *De simil & dissim.*

Antequam in hac tertia si-
 militudinis specie dicam ,
 quod sentio : Suppono pri-
 mò Formatricem nihil aliud
 esse quam potentiam : per
 quam materia iam alterata
 recipit formas cuiuscunque
 generis , siue sit forma mixti ,
 siue forma animæ vegetabilis ,
 aut sensitiuæ , aut rationalis .
 Subiectum autem formatricis
 est id , quod prius fuit altera-
 tum , hoc autem nihil aliud
 est , quam semen virile , mulie-
 bre simul commixta secun-
 dum partem magis spirituo-
 sam . Vnde sequitur quod
 sanguis menstruus non sit su-
 biectum facultatis formatri-
 cis .

Suppono Secundo similitu-
 dinem inter effigiem consiste-
 re in his : quæ sequuntur tem-
 pera-

peramentum, & his quæ necessario accidunt, & extrinsecus conspiciuntur; organis, quatenus ex sanguine constant. Nam hæ partes extrinsecæ in quibus, & qualitates primæ, & secundæ, & quæ necessario apparent, vt sunt organa, ex sanguine menstruo constituuntur.

Circa hæc & illud animaduerto, quandoque filios in his omnibus propositis patri similes esse, aut matri, aut auo, vel attauo; sic auæ, & attauæ. Quandoque vero similes oriri quibusdam externis: cum quibus nulla est affinitas. Si sermo sit de similitudine filiorum ad parentes secundum omnia, sine dubio hæc reducit ad facultatem formatricem, vt propriam causam.

280 De simil. & dissim.

At quia hæc similitudo in multis est varia, propterea facultas formatrix non vno, & eodem utitur instrumento ad producenda hæc omnia, in quibus est similitudo posita. Instrumenta autem sunt varia, & non alia, quam ea: quæ continentur in spiritu feminis (quem dixi esse subiectum facultatis formatricis) in hoc spiritu aliqua continentur actu, nonnulla verò potentia; actu continetur calor. Potentia vero forma mixti similis, vel dissimilis, anima vegetabilis, & sensitiva. Quod continetur calor tanquam instrumentum formatricis docuit *Auicennas* 2. de gener. Animal. 3. ubi docet iussu in semine, qui facit ipsa fecunda, calorem: qui non est

Inter filios, & parent. 181

est ignis, sed spiritus in spirituo-
so corpore contentus .
Quod etiam contineatur for-
ma mixti similis, & orga-
nici declaravit pariter *Aui-
cen. 2. de Gen. Animal. 1.*
ubi cum dixisset molliem,
& duritiem fieri à calido,
aut frigido, subdit formam;
quæ os, aut caro est tale,
non à qualitatibus primis,
sed à motu: qui est in po-
tentia in semine, actu autem
in generante, proficisci .
Quod etiam in eodem semi-
ne contineatur in potentia
anima vegetabilis, & sensi-
tiua est apud *Anicen.* manife-
stum in illo *2. de Gen. Ani-
mal. cap. 3.* ubi docet etiam
formas: quæ vtuntur corpo-
re tanquam instrumento præ-
existere in potentia in semine.

eo quod operatio eorum non sit absque corpore ; talis autem est anima sensitiva , & vegetabilis ergo .

De anima rationali non est quod loquar , cum hæc sola extrinsecus adueniat, eo quod eius actio nihil habeat commune cum corpore .

In spiritu igitur : qui est facultatis formatricis subiectum , est calor in actu , & forma mixti similis , & organici , nec non anima vegetabilis , & sensitiva in potentia : quibus sic statutis similitudinis causæ possunt assignari .

Quod attinet ad ea : quæ consequuntur calorem , molliem , & duritiem atque id genus , dico huiusmodi similitudinem prodire à tempera-
men-

Inter filios, & parent. 183

mento ipsius feminis: quo utitur facultas formatrix tanquā instrumento ad hęc accidentia producenda. Si enim temperamentum admodum calidum fuerit, generatur foetus, & ficcior, & durior, & in qualitatibus secundis in colore, aut niger, aut fuscus. Si temperamentum frigidum, & humidum; sequitur oppositum, nempe mollities quædam, color albus, atque lenis, & hinc factum est quod mares ut plurimum nigriores, & minus molles sint, quam fœminæ.

Quoad similitudinem: quæ in organicis consistit, in conformatione, magnitudine, situ, & numero. Si hęc similitudo filiorum sit ad parentes, proculdubio prodit a facultate formatrice: quæ utitur pro instru-

Instrumento forma mixti, organici, quæ continetur in potentia in semine. Cum enim semen constat ex reliquijs eius alimenti : quod debebat verti in substantiam partis, consequenter recipit omnes qualitates eius partis, eandem conformationem, magnitudinem, situm, & numerum, quia, quod tale est in potentia, si reducitur ad actum, non nisi tale producit; nisi quid impediat, ut angustia, uteri comprimendo fœtum, diuersam figuram introducit.

Cum vero quandoque in his : quæ necessario accidunt filij potius similes sint aui, aut Attaui, similem rationem assignauit *Auicen. 4. de Gen. Animal. Cap. 3. ubi docet in semine seruari has omnes for-*

mas

mas usque (ut nonnulli putant)
ad quartam generationem .
Cum ergo hæc potentia reti-
neatur in semine , dicunt hi ex
Aristotelis sententia : vis for-
matrix seminis conatur red-
dere foetum similem patri ,
quod si non potest efficere
reddit similem auo , quia ha-
bet potentiam non solum pa-
tris , sed aui , si nec hoc red-
dere valet saltem similem red-
dit attauo , propter eandem
rationem .

Similitudo morum similiter
prodit à facultate formatrice
in quantum utitur formâ sub-
stantiali pro instrumento : quæ
in tantum est in potentia in
semine , in quantum est apta in-
formare corpus organicum .

Si nascantur filij similes nec
patri , nec matri , sed externis ,
causa

causa in facultate formatrice non est, quia ab externis nihil simile traditum est: Quare in hoc casu duplex causa concurrit, *Una* ex parte sanguinis menstrui, *Altera* ex parte uteri, qui comprimendo ut dixi, vel aliam ob causam formam reddit diuersam. Ex parte sanguinis menstrui prodit hæc similitudo, quando ita resistit sanguis menstr. facultati formatrici, ut forma: quæ inducitur sequatur potius leges materiæ, quam agentis. Duplex autem est ratio huius resistentiæ ex parte materiæ; una est actio facultatis alteratricis. Secunda imaginatio varia mulieris concipientis. Si facultas alteratrix ita agit in hanc materiam sanguinis menstr., ut eius partes vel du-

riores efficiat, vel molliores, quam par sit, non est mirum si facultas formatrix id, quod deberet esse curvum, faciat rectum ob resistantiam materiei propter duritiem, & è contra illud faciat curvum, quod deberet esse rectum ob eiusdem materiei molliem.

Imaginatio plurimum mutat effigiem, quia mulier dum concipit, si animo voluit varias imagines, vel si fortius fiat impressio, ut fit in aspectu alicuius imaginis, imprimitur quoque species eius imaginis in spiritibus, & quia spiritus una cum sanguine menstruo ad producendum, & nutriendum foetum concurrunt, fit, ut eandem formam in se recipiat foetus, quæ forma fuit signatus sanguis ille, & spiritus.

Propo.

Propterea docet *Avicennas 2. de Histor. Animal.* mulierem quandam concepisse *Æthiopem* ex inspectione cuiusdam *Æthiopis*. Hinc etiam:

Reddi potest ratio de *Stigmatibus* in infantibus. Nam fortis imaginatio rei vehementer desideratæ speciem signat in spiritu, & sanguine: qua signatus tendit ad nutriendum conceptum, quo nutritus talem rei appetitæ formam repræsentat. Quod autem in illius partis spiritu, & sanguine: quam manibus contrectavit mulier, imprimatur potius species, est hæc ratio; quia per contrectationem rarefit sanguis, rarefactus facilius talem suscipit formam, quâ signatus formâ tendit ad nutriendam eandem.

foetus partem : in qua talem
speciem suscepit ; quia partes
determinatæ infantis nutriun-
tur ex sanguine mulieris deci-
dente a partibus determina-
tis . Hi , & omnes mei labo-
res cedant ad laudem , & glo-
riam S.S. TRINITATIS ,
Beatissimæ Virginis MARIÆ ,
Miraculosi ANTONII

Pat. , omniumque

SANCTORVM

honorem ,

meiq;

proximi commo-

dum atque sa-

lutem .

Hæc ego conscripsi Lector in-
ueniubus annis ,

*Ætas , ac tempus fors me-
liora dabit .*

IN:

I N D E X.

De Passionibus Ma-	
tricis	fol. 3
De Hysterica Pas-	
sione	10
De Fluore Muliebri	23
De Fluxu Menstruo-	
rum	35
De Retenta Secun-	
dina	45
De Doloze Vteri	56
De Suppressione	
Menst.	65
De Furoze Vterino	81
De Sterilitate	91
De Vteri Prociden-	
tia	110
De Difficili Foetus	
	mor.

I N D E X 191

mortui partu 120

De Febri Alba seu
morb. Virg. 133

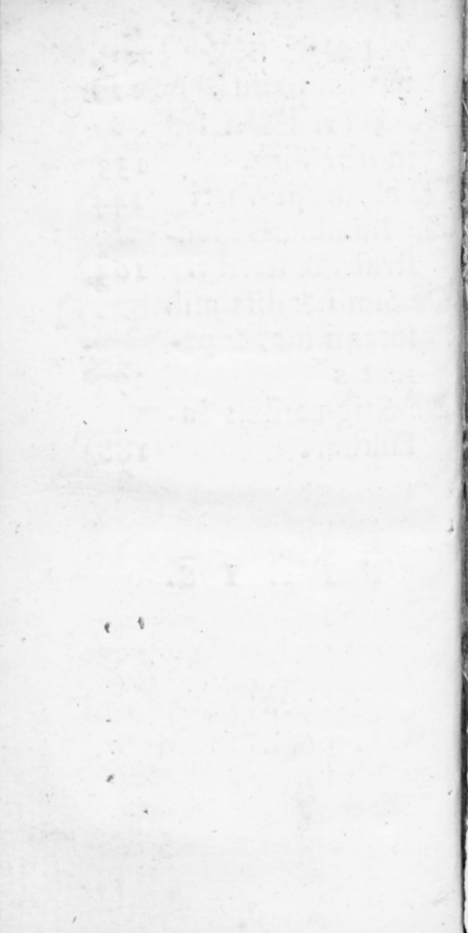
De Hydrope Vteri 144

De Imminutis Men-
struis, & sterilit. 163

De Simil. & dissimil.
inter filios, & pa-
rentes 173

De Stigmatibus In-
fantum. 188

F I N I S.

23743